

ΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΣΕΛΙΔΕΣ 24 ΔΡ 8.

ΕΛΛΟΠΙΑ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΑΙ: ΠΑΝΟΣ ΦΑΝΤΗΣ — ΤΑΚΗΣ ΣΙΩΜΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΤΟΣ Α' ΤΕΥΧΟΣ 2ον

ΙΩΑΝΝΙΝΑ, Σεπτέμβριος 1970

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Γ. ΒΛΑΧΛΕΙΔΗΣ.	Μία παρτιτούρα αγροτική πολιτική. Τὸ μαρτύριον τῆς νομαδικῆς [κτηνοτροφίας.
† ΑΘΗΝΑΓΟΡΑΣ.	Ἡ Βυζαντινὴ οἰκογένεια Μέλῃ—Μελισσά.
Γ. ΔΕΥΤΕΡΑΙΟΣ.	Ἡ Φυματίωσις ἐν Ἠλείῳ καὶ τὰ ἐνδεικνυόμενα μέτρα πρὸς κατα- [πολέμησιν αὐτῆς.
Σ. Μ.	Ἀπόψε ποιήμα.
† Γ. ΠΕΛΛΕΡΕΝ	Ὑπερτάτη Θυσία—δράμα, συνέχεια.
ΤΑΚΗΣ ΠΕΛΛΕΡΕΝ.	Ἄνθρωπος, ποιήμα.
Κ. Δ. ΣΤΕΡΙΟΠΟΥΛΟΣ	Τὸ Γέλοιο, μελέτη.
ΧΡ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΔΗΣ.	Ὁ Γαῖλος—ἡθιογραφία, συνέχεια. καὶ τέλος.
ΑΔΚ. Σ. ΣΤΑΜΑΤΙΑΔΗΣ.	Ἱστορικὰ Σημειώματα Ὑπὲρ Ἑλλοπίας.
Γ. ΑΧ. ΒΑΝΤΖΙΟΣ	Περὶ Συνεταιρισμῶν, β' μέρος. (Συνέχεια ἐπὶ σελ. 25)

ΕΛΛΟΠΙΑ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΑΙ: ΠΑΝΟΣ ΦΑΝΤΗΣ — ΤΑΚΗΣ ΣΙΩΜΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΟΔΟΣ ΦΙΛΕΛΛΗΝΩΝ 25 ΙΩΑΝΝΙΝΑ

ΕΤΗΣΙΑΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΔΡ. 75
ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ: ΔΙΑ ΤΗΝ ΑΙΓΥΠΤΟΝ Σελ. 10
ΔΙΑ ΤΗΝ ΑΜΕΡΙΚΗΝ Δολλ. 3

Εμβάσματα και ὅ,τι σχετικόν με τὴν ὕλην πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τῆς «Ελλοπίας»
Τὰ χειρόγραφα δὲν ἐπιστρέφονται

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ (Συνέχεια)

ΚΑΘΕ ΜΗΝΑ

Π. Γ. ΦΑΝ. Χρονογράφημα: "Ὁμορφα καὶ Ἀσχημα—Τὰ νέα βιβλία (Δ.Βεζανή.—Ὁ Παλαμᾶς φιλόσοφος—Πάνου Καραβία—Ἡ νύχτα μετὰ τὰ πολύχρωμα φῶτα.) Διὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ἀλβανίαν, Ἀλληλογραφία μας.

ΕΙΚΟΝΕΣ—Τὸ Σπίτι τῶν Τζαβελλαίων εἰς τὸ Σούλι, ὅπως εἶνε σήμερον.—Χρυσόχοικὴ τέχνη (Φωτ. Κουτσαβέλη).

ΕΙΣ ΤΟ ΠΡΟΣΕΧΕΣ

ΔΥΟ ΑΝΕΚΔΟΤΟΙ ΕΠΙΣΤΕΛΑΙ ΤΟΥ ΝΕΟΦΥΤΟΥ ΔΟΥΚΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΔΗ-ΠΑΣΑ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΣΥΝΤΟΠΤΑΣ ΤΟΥ ΣΟΥΔΕΝΙΤΑΣ, εὐγενῶς παρὰ χωρηθεῖσαι εἰς τὴν «ΕΛΛΟΠΙΑΝ», ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ κ. ΑΧ. Γ. ΒΑΝΤΖΙΟΥ.

ΜΙΑ ΠΑΡΑΠΑΙΟΥΣΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΟ ΜΑΡΤΥΡΙΟΝ ΤΗΣ ΝΟΜΑΔΙΚΗΣ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑΣ

Ὅταν ἐθεσπίζοντο ὑπὸ τῶν διαφόρων Κυβερτήσεων αἱ ἀτελεύτητοι διατάξεις καὶ τροποποιήσεις τῶν ἀγροτικῶν Νόμων, οὐδεμία ἐλήφθη πρόνοια διὰ τὴν τύχην τῆς νομαδικῆς ἢ μεγάλης κτηνοτροφίας, μολονότι ἀποτελεῖ αὕτη σπουδαῖον πλοῦτο παραγωγικὸν πόρον διὰ μίαν χώραν, τῶσον καθυστερημένην ἐν τῇ ἐκμεταλλεύσει τῆς γῆς, ὥς ἡ Ἑλλάς. Τὰ αἰτιατὰ τῆς τοιαύτης ἀπρονοησίας ὑπῆρξαν πολλαπλά. Ἀρχικῶς συνεκεντρώθη ὁλόκληρος ἡ ἀγροτική μας πολιτικὴ εἰς τὸ ζήτημα τῆς ἀποκαταστάσεως τῶν ἀκτημόνων καλλιεργητῶν. Καὶ πολὺ δικαίως. Ἡ σχέσις τῆς δουλοπαροικίας ἔπρεπε νὰ καταλυθῇ. Ἀτελεῖ κοινωνικῶς δέξιμον εἰς ἐλεύθερον δημοκρατικὸν Κράτος. Παραγωγικῶς δὲ εἶναι ἀποδεδειγμένον ὁ ἐλεύθερος μικροῖδιοκτήτης παραγωγὸς καλλιεργεῖ τὴν γῆν του μετὰ μεγαλητέρας ἐντάσεως. Ἐξ ἄλλου ἡ τάξις αὕτη εἶναι διὰ τὸ Κράτος λίαν ἰσχυροποιητικὴ, ὥς στοιχεῖον συντηρητικόν, ἀμυντικὸν τοῦ ἐδάφους μεθ' οὗ συνδέεται καὶ τὸνωτικὸν τῆς φυλῆς. Ἐν τεύθειν ἡ τόσον ἀναπτυχθεῖσα εἰς τὰ πεπολιτισμένα Κράτη Ἑποικιστικὴ πολιτικὴ διὰ τῆς ἐξαγορᾶς μεγάλων ἀγροκτημάτων καὶ διανομῆς γαιῶν εἰς ἀκτήμονας καλλιεργητὰς ἐπὶ ἀποσβέσει τοκοχρεωλυτικῇ. Ἀλλ' ἐκεῖ τηρεῖται ἀπαρεγκλίτως ὡς ἀπαραίτητον προαπαιτούμενον τῆς γεωργικῆς ἀποκαταστάσεως καὶ ἡ ιδιότης τοῦ καλλιεργητοῦ μαζὺ μετὰ τὴν τοῦ ἀκτημόνου. Ἐνῶ παρ' ἡμῖν αἱ πολλαὶ θυρίδες τοῦ ἀγροτικοῦ Νόμου, ἡ ὑπηρεσιακὴ ἀρρυθμία καὶ ἡ δοσφετολογία τῶν βουλευτῶν ἠλλοίωσαν τὴν ἀρχικὴν ἀγροτικὴν μας πολιτικὴν περὶ ἀποκαταστάσεως ἀκτημόνων καλλιεργητῶν, ὥστε ἡ ιδιότης τοῦ καλλιεργητοῦ νὰ πτωχεύσῃ ἐκφυλισθεῖσα εἰς τύπον. Τοιοῦτοτρόπως πλὴν τῶν καθ' αὐτὸ γεωργῶν

ἐξῆλθον πανταχόθεν κατὰ μυριάδας δι' ἀφοροὶ ἀκτήμονες μὲν ἀλλὰ μὴ καλλιεργηταί, ἄνθρωποι κατοικοῦντες καὶ μετερχόμενοι εἰς τὰς πόλεις καὶ κομπολόεις παντοειδῆ ἀστικά ἐπαγγέλματα, καταγόμενοι δὲ ἀπλῶς ἀπὸ τὸ χωριό, οἵτινες κατ' ὅσον νὰ λάβουν κλήρον. Τὰ ξένα αὐτὰ πρὸς τὴν γεωργίαν, ἀλλ' ἐρημαφρόδιτα στοιχεῖα—ἀστοὶ κατ' οὐσίαν, ἀγορεύει πρὸ τοῦ Νόμου—, ἔχουν συνήθως στὸ χωριὸ συγγενὴ τινὰ ἢ ἐλλείπει τοιοῦτον ἄλλον συνέταρον διὰ τὴν ὁποσδήποτε ἐκμετάλλευσιν τοῦ κλήρου καὶ ἀποκομίζουσι ἀκίπως μίαν πρόσδοτον εἰσοδηματίου. Ἐπίσης ὅλοι οἱ μὴ καλλιεργηταὶ ἀκτήμονες οἱ διαβιόντες εἰς τὰ χωριά ἔλαβον ἐπίσης κλήρον, ἀλλ' αὐτὸ δὲν ἐπεδείνωσε καὶ πολὺ τὸ πρόβλημα. Τὸν ἀριθμὸν τῶν κληροῦχων ἐπηύξησαν αἱ γεωργικαὶ ἐγκαταστάσεις τῶν προσφύγων, καθ' ἃς ἐκορυφώθη ὁ κυκλὸν καλλιεργητῶν καὶ μὴ καὶ αἱ εἰδικαὶ διατάξεις κλήρων ὑπὲρ τῶν ἐφεδρῶν πολεμιστῶν. Εἰς ταῦτα προσθετέον καὶ τοὺς ἀπὸ γενεῶν ἀστοὺς, ἀπόρους γεωγναστάς ἢ ἀέρογους λαβόντας ἐπίσης ἐγγὺς τῶν πόλεων τεμάχιον ἀγροῦ. Τοιοῦτοτρόπως ὅμως ἐπληκολούθησαν δύο κακά:

α) Ἀπληλοτριώθησαν αἱ πλείσται χειμεριναὶ βοσκαὶ πρὸς ἐξοικονόμησιν τῶν ἀναριθμητῶν δικαιούχων κλήρου, ἐξ οὗ ἡ κοίσις τῆς μεγάλης κτηνοτροφίας καὶ β) Καὶ παρὰ τὰς ἀπληλοτριώσεις τῶν χειμαδίων κατελήξαμεν εἰς τὸν τόσον καταδικασθέντα ἐν τῇ ἐπιστήμῃ κατατρεμαχία σμὸν (Zersplitterung) τῆς καλλιεργήσιμον γῆς, ὥστε νὰ στενεύσῃ ὑπερβολικῶς ὁ κλῆρος τῶν ἐξ ἐπαγγέλματος γεωργῶν. Εἰς τὴν ἡπειρὸν ἀνέρχεται κατὰ μέσον ὅσον περὶ τὰ 40 στρεμ., ἐνῶ λαμβανόμε-

νης υπ' ὅψει τῆς ἰσχύος ἀποδοτικότητος τῆς γῆς ἔπρεπε νὰ εἶναι τοῦλάχιστον διπλάσιος.

Εἰς τὴν δημιουργίαν τῆς τοιαύτης καταστάσεως συνετέλεσαν βεβαίως καὶ αἱ ἐπακολουθήσασαι ἐξαιρετικαὶ μεταπολεμικαὶ συνθήκαι, ὡς προεξετέθη, ἀποκατάστασις προσφύγων καὶ ἐφένδρων πολεμιστῶν, ἀλλ' αὐτὰ δὲν ὑπῆρξαν τὰ μόνα αἷτια, οὔτε δύνανται μὲ τὴν δικαιολογίαν αὐτὴν ν' ἀποδείξουν τὴν εὐθύνην τῆς οἰκτρᾶς διαχειρίσεως τῆς ἀγροτικῆς ἀποκαταστάσεως, οἱ ὅτι πεύθουνοι. Τίποτε δὲν δικαιολογεῖ τὴν παραχώρησιν κλήρων εἰς ἕνα τόσον ἀπειρον πλήθος ἀνθρώπων ἀσχετῶν πρὸς τὴν καλλιέργειαν εἰς β ἄ ρ ο ς τ ὧ ν κα θ α υ τ ὁ γ ε ω ρ γ ὶ ω ν, διὰ δὲ τὴν μεγάλην κτηνοτροφίαν ἀ ρ χ ῆ θ ε ν οὐδεμίαν ἐλήφθη μέριμνα.

Πλὴν τῆς συναλλαγῆς τῶν πολιτευομένων καὶ τῆς ὑπηρεσιακῆς ἀρρυθμίας σπουδαίως συνέβαλον, πρωτίστως μάλιστα, εἰς τὸ κακὸν ὥρισμέναι ἐπιστημονικαὶ πλάνα, αἵτινες ἐκρυαζομένησαν πολλῶν ἐγκεφάλων ἐν Ἑλλάδι ἐξ' ὑπερβαλλούσης προοδευτικότητος. Ἐκ συγγραμμάτων, διαλέξεων, δημοσιευμάτων, ἀγορεύσεων καὶ τῆς ἀκολουθηθείσης ἀγροτικῆς πολιτικῆς ἔχομεν δεδομένα:

α) Ἐπιστεύθη σοβαρῶς ὅτι ἡ ἐπέκτασις τῆς καλλιέργειας καὶ ἡ οὐράκεια τῆς χώρας εἶναι ζήτημα πολλαπλασιασμοῦ τῶν γεωργικῶν χειρῶν, ὅπερ οὐσιωδῶς ἐπέδρασεν εἰς τὴν γεωργικὴν ἀποκατάστασιν τόσον πλήθους, ἔστω καὶ μὴ καλλιεργητῶν. Ἐνῶ σήμερον καὶ αὐτὰ τὰ πεπολιτισμένα εὐρωπαϊκὰ κράτη μὲ τὴν συστηματοποιημένην καὶ ἐντατικὴν καλλιέργειαν δυσκόλως ἀντεπεξέρχονται εἰς τὰ δημητριακὰ ἀπέναντι τῆς ἐκτατικῆς καλλιέργειας διὰ μηχανῶν τοῦ Καναδά. Ἀργεντινῆς καὶ ἄλλων ὑπερκοκκαίνων χωρῶν. Πάντως ὅμως εἴτε εἰς δημητριακὰ, ὅπου αἱ ἐδαφικαὶ καὶ κλιματολογικαὶ συνθήκαι εὐνοοῦν αὐτὰ, εἴτε εἰς ἄλλα προϊόντα, ἡ ἀπόδοσις πρὸς βελτίωσιν τοῦ ἐμπορικοῦ μας ἰσοζυγίου, δεδομένου ὅτι εἴχομεν σύστημα μικροῖδιοκτησίας, εἶναι ζήτημα συστηματοποιημένης

(rationnelle) καὶ ἐντατικῆς καλλιέργειας, δι' ἣν ἀπαιτεῖται πρὸς παντὸς ἐπαρκὴς κλήρος καὶ ὄχι μικροχώραφα.

β) Ἡ νομαδικὴ κτηνοτροφία ἐθεωρήθη ὅτι ἀποτελεῖ ἀναχρονισμόν, καὶ πρέπει νὰ διαλυθῇ ἀντικαθισταμένη διὰ τῆς μικρᾶς οἰκοσίστου καὶ ἡμιοικοσίστου κτηνοτροφίας ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν γεωργίαν, ἣν ἐξυπηρετεῖ διὰ τῆς λιπάνσεως τῶν ἀγρῶν. Ἀλλὰ μικρὰ κτηνοτροφία αἰγοπροβάτων, ὅπως ἀνεπτύχθη παρ' ἡμῖν, ἐλάχιστα ἀπαντᾷται εἰς τὰ προηγμένα Κράτη. Ἐκεῖ οἱ μικροῖδιοκτῆται διατηροῦν κατὰ προτίμησιν, ὡς μᾶλλον προσοδοφόρα ζῶα, ἀγελάδας καὶ χοίρους, ἐπιδίδονται δὲ πολὺ καὶ εἰς τὴν πτηνοτροφίαν. Ἐνῶ ἡ κτηνοτροφία προβάτων, ὅπου αἱ εἰδικαὶ συνθήκαι τὴν ἐνδυνάμουν, γίνεται κυρίως εἰς μεγάλην κλίμακα, διότι οὕτω μόνον, ἀφ' ἑνὸς εἶναι δυνατὴ ἡ ἐπιλογὴ πρὸς βελτίωσιν τοῦ εἵδους (selection), ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ ἐκμετάλλευσις ἔχει ἱκανοποιητικὴν ἀπόδοσιν, καθὼς περιοριζομένων τῶν γενικῶν ἐξόδων καὶ τελειοποιουμένων τῶν ἐπιστημονικῶν μέσων. Εἰδικῶς μάλιστα ἐν Ἑλλάδι καὶ ἡ μικρὰ κτηνοτροφία αἰγοπροβάτων ἀσασχολεῖ ὥμαλέως ἐθιζομένους εἰς τὴν ἡσυχίαν. Αὐτῆς ἀκριβῶς ἔδει ἀντὶ παντὸς νὰ ἐπιδιωχθῇ ἡ μεταβολὴ ἀντικαθισταμένων τῶν φθοροποιῶν πάσης βλαστήσεως αἰγῶν καὶ αὐτῶν τῶν προβάτων διὰ βοῶν, χοίρων καὶ πτηνοτροφίας, διότι ἔχουν πλουσιωτέραν ἀπόδοσιν, ἐξασφαλίζουν ἰδίᾳ ἀφθονώτερον κρέας διὰ τὴν ὁλότητα καὶ ἄλλα τρόφιμα, ὀδηγοῦνται δὲ ἀπὸ γροῖας καὶ μικρὰ παιδιὰ, ὡς ἄλλαχοῦ, καὶ οἱ στίβαροι βραχίονες τρέπονται πρὸς τὴν καλλιέργειαν.

Ὡς πρὸς τὴν ἐν Ἑλλάδι νομαδικὴν κτηνοτροφίαν εἶναι ὄντως ἀναχρονισμὸς τὸ μεταναστευτικὸν σύστημα ἀπαντῶμενον μόνον εἰς τινὰ μέρη τῆς Μ. Ἀσίας, Α. Ἀφρικῆς καὶ Ἀργεντινῆς. Ἀλλ' ἂν εἶναι ἀναχρονισμὸς ἡ νομαδικὴ κτηνοτροφία, αὐτὸ δὲν θεωρεῖται δι' ἀποτόμου καὶ ἐπιζημίᾳς εἰς τόσους πληθυσμούς ἐξοντώσεως τῶν ποιμνίων, πλὴν δι' ἐξελίξεως. Οὕτω τῆς ὁλότητος τὸ συμφέρον θὰ ἐξυπηρετεῖ

το οὕτω, καθύσον ὑστερούσης τῆς μικρᾶς κτηνοτροφίας εἰς βοῦς καὶ χοίρους, θὰ εὐρισκόμεθα ἄνευ τῆς νομαδικῆς εἰς μεγαλυτέραν ἀνεπάρκειαν κρέατος, ἐνῶ συγχρόνως θὰ ἰσχυστεύοντο αἱ θερμαὶ βοσκαί, ἐξ' ὧν τόσα εἰσπράττουν αἱ θρεῖναι κοινότητες. Ἀκριβῶς τὴν νομαδικὴν κτηνοτροφίαν διεδέχθησαν αἱ μόνιμοι ἐγκαταστάσεις καὶ θὰ ἦτο σύμφωνον πρὸς τὴν σταδιοδρομίαν, ἣν διύνησαν ἄλλοι λαοί, νὰ παρεχωρῶντο διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν κτηνοτρόφων χειμερῖναι βοσκαί ἀπὸ τὰ τόσα λειβάδια δημόσια, μονοστηριακὰ καὶ ἰδιωτικά ποῦ ὑπῆρχον. Τοιουτοτρόπως θὰ εἴχομεν τὰ ἐξῆς πλεονεκτήματα:

1) Ἀντὶ τῆς προϊστορικῆς προσωρινῆς μάνδρας θὰ ἐγίνοντο ἐγκαταστάσεις ἀσφαλίζουσαι τὰ ποιμνία ἀπὸ τῶν κακοκαιριῶν ἐξ' ὧν ἀποδεκατίζονται κατὰ τὰ δυσχεύμερα ἔτη. 2) Θὰ συνεδύαζον οἱ κτηνοτρόφοι μικρὰν τινὰ γεωργίαν δι' ἑαυτοὺς καὶ πρὸς ἐξασφάλισιν τροφῆς τῶν ποιμνίων 3) Θ' ἀπέβαινε δυνατὴ μία ἐπιστημονικὴ τέρα τυροκομία 4) Θ' ἀπέκτα καὶ ἡ τάξις αὐτῆς τῶν Ἑλλήνων πολιτῶν τὴν ἀπαραίτητον Δημοτικὴν ἐκπαίδευσιν. Ἀναλόγως δὲ τῆς προόδου μας θὰ ἐξελίσσοντο εἰς γεωργοκτηνοτρόφους καὶ διὰ τῶν ἐπιγαμιῶν πρὸς τοὺς περιοίκους μετὰ τὴν μονιμότητα νέον σφριγηλὸν αἷμα θὰ ἐτόνωσε τοὺς πεδινοὺς πληθυσμούς.

Ἡ ἀκολουθηθεῖσα ὅλως ἀντίθετος πολιτικὴ μῆς ἐκ προθέσεως ἀμεριμνησίας ἐγγιζούσης τὰ ὅρια τοῦ διωγμοῦ κατὰ τῆς νομαδικῆς κτηνοτροφίας, ὑπῆρξε διὰ μὲν τὴν ὁλότητα ἀντιοικονομικὴ διὰ δὲ τὴν τάξιν τῶν κτηνοτρόφων πρωτοφανῶς ἄστοργος διὰ Κράτος ἀντιποιοῦμενον πολιτισμόν. Αἱ ὑπερβολικαὶ δαπάναι πρὸς ἐξέυρεσιν χειμερῖνων βοσκῶν ἐκμισθουμένων ὑπὸ τῶν συνεταιρισμῶν καὶ κοινοτήτων εἰς τιμὰς δυσθεωρήτους ἀπὸ Δοχ. 70—120 κατὰ κεφαλὴν ἀναλόγως τῆς χρονιάς, ἔφερον τὴν νομαδικὴν κτηνοτροφίαν εἰς κρίσιμον θέσιν, ὥστε εἰς τὴν πρώτην βαρὺ χειμῶνι νὰ ὑφίστανται ἀποδεκατισμούς τῶν ποιμνίων ἄνευ δυνατότητος ἀναπλῆ-

ρώσεως κατὰ τὰ καλλίτερα ἔτη, λόγῳ τοῦ στενοῦ περιθωρίου κέρδους. Ἡ μείωσις τῶν ποιμνίων κατὰ τὴν τελευταίαν πενταετίαν ἰδίως εἶναι καταφανὸς ἀλματική εἰς τὰς Β. Ἐπαρχίας τῆς Ἑλλάδος. Εἰς τὴν Ἡπειρον δὲ τὸ πλῆγμα ὑπῆρξε δίδυμον. Μετὰ τὴν ἀπόσπασιν τῆς Β. Ἡπείρου εἶχε δυσχερανθῇ ἡ ἐκεῖ παραχείμασις, ἐνῶ ἐξ' ἄλλου ἐπηκολούθησαν αἱ ἀπαλλοτριώσεις τῶν χειμαδιῶν ἐν θρῃσσίᾳ ὅπου ἑκατοντάδες χιλιάδων προβάτων τῶν θρεῖνων πληθυσμῶν τῆς Πίνδου εὐρισκον καταφύγιον. Ἐτοτε ἄλλα μὲν ποιμνία παραχειμάζουν ἐπὶ ἄδρῳ μισθώματι εἰς τινὰ λειβάδια συναιτερισμῶν ἢ κοινοτικὰ τῆς Θεσσαλίας, ἀλλὰ δὲ τρέπονται εἰς ὅλα τὰ σημεῖα τοῦ ὀρίζοντος πρὸς ἐξέυρεσιν χειμαδιοῦ. Καὶ διηνεκῶς μειοῦνται.

Ἡ κρίσις αὕτη προεκάλεσε τὴν τελευταίως συγγροτηθὲν Πανελλαδικὴν Κτηνοτροφικὴν Συνέδριον. Κατ' αὐτὸ ἀνεγνωρίσθη παρ' ὅλων, ἀκόμη καὶ παρ' αὐτῆς τῆς Κυβερνήσεως διὰ στόματος τῶν ἀρμοδίων ὑπουργῶν ὅτι ἐπιβάλλεται ἡ λήψις ἐπείγοντων μέτρων πρὸς προστασίαν τοῦ σπουδαίου αὐτοῦ πλουτοπαραγωγικοῦ κλάδου. Ἄν δὲν πρόκειται καὶ τὴν φορὰν αὐτὴν περὶ εὐχῶν, συνήθους διεξόδου τῶν οἰκονομικῶν Συνεδρίων. Εἴθε, ἔστω καὶ τόσον ἀσγὰ, νὰ ληφθῇ κάποια μέριμνα ὑπὲρ τῆς νομαδικῆς κτηνοτροφίας, τόσον λόγῳ τῆς οἰκονομικῆς αὐτῆς σημασίας, ὅσον καὶ χάριν μιᾶς πολυπληθοῦς τάξεως, ἐξ' ἧς προήλθον οἱ πλείστοι τῶν ἀγωνιστῶν κατὰ τὴν μακροαῖονα δουλείαν καὶ κατὰ τὴν Ἐθνεγερσίαν τοῦ 1821. Ὅλη ἡ δημοτικὴ μας ἐπική ποίησις μαρτυρεῖ περὶ αὐτοῦ.

Γ. ΒΛΑΧΑΕΙΔΗΣ

ΗΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΜΕΛΗ - ΜΕΛΕΤΑ

Μεταξύ τῶν τόσων ἐνδόξων Βυζαντινῶν οἰκῶν καὶ ἡ οὐχὶ ἁδόξος οἰκογένεια Μέλῃ ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ ἱκανοὺς ἀντιπροσώπους διακριθέντας ἔντε τοῖς πολιτικοῖς ἀξιώμασι, τῇ Φιλολογίᾳ καὶ τῷ Κλήρῳ.

Μεταξύ αὐτῶν ἐπιφανέστεροί εἶναι ὁ περὶ τὰ μέγα τοῦ ἱβ. αἰῶνος ἀκμάειας Στέφανος Μέλῃς, Λογοθέτης τοῦ δρόμου, φιλόσοφος, Ρήτωρ, νομικὸς καὶ ποιητής, πρὸς τὸν ὁποῖον Μ. λαὶλ ὁ Ἰταλικὸς ἔγραψε οὐκ ὀλίγας ἐπιστολάς, ὁ δὲ Θεόδωρος ὁ Προδρόμος ποίημα ἐκ 21 στίχων ἐξαμέτρων· ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ Μέλῃς ἔγραψε ποήματα περὶ Θεοδώρου τοῦ Σκουδίου καὶ Τσιμακῆ.

Ἄλλο Μέλῃν ἐν ἔτει 1283 γινώσκωμεν τὸν Ἰωάννην Μέλῃν παύοντα εἰς τὴν παρὰ τὴν Σύμωρην Μονὴν τῶν λέμων ἀγρὸν καὶ ἐλαιόδενδρα.

Μέλῃς ἐπίσης ἦτο καὶ ὁ μοναχὸς Ἰωβ ὁ Ἰασίτης κατὰ τὸ β. ἡμῶν τοῦ γ. αἰῶνος πιθανώτατα ὁ αὐτὸς μὲ τὸν γράψαντα τὴν ἀκολουθίαν τῆς Ἀγίας Θεοδώρας τῆς Ἀρτις, τῆς ὁποίας ἀκολουθίας ὁ δευτέρως κανὼν ἔχει ἀκροσυχίδα τὴν Βασίλισσαν αἰέσω Θεοδώραν. Ἰωβ μοναχὸς ὁ Μέλῃς.

Νικόλαος Μέλῃς ὑπογράφει κατὰ τὸ 1348 χειρόγραφον τῶν ἔργων Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου ἑτερον μέλος τῆς οἰκογενείας ταύτης γινώσκωμεν τὸν Κωνσταντῖνον ὅστις διετέλεσεν Ἀρχιδιάκονος τοῦ Ἀρβάνου καὶ ὅστις περὶ τὴν τέλη τῆς ζωῆς αὐτοῦ γενόμενος μοναχὸς ἐντινέ μοι τῇ τοῦ Ἀγίου Ἀνδρέου ἀπεβίωσε ἐκ πλευρίτιδος καὶ εἰς τὸν ὁποῖον ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἰσίδωρος ἀνήγειρε τάφον κοσμήσας αὐτὸν διὰ εἰκονογραφῶν ἐπιγράψας καὶ τὸ ἀκόλουθον ἐπιτάφιον ποίημα.

«Κἄν οὐ τάφοις ἐνστί λαλεῖν ὦ ξένε,
Ἐγὼ λαλήσω καθάπερ στόμα φέρων»

Τὴν σκιάν αὐτὴν ἦν δοῶς τοῦ κειμένου.
Ἦν χρωματοποιεῖ καρδιακῶς τῷ πόθῳ
5 Ἰσίδωρος δμαμοὶ αὐτοῦ δακρύων,
Τούτου στερηθεὶς, καὶ τὸ πάθος μὴ στέ
(των

Ὡς ἂν παρηγόρημα μετρίως ἔχη
Αὐτῇ προσαρθεῶν (με) τῇ σκιᾷ τοῦ φί-
(λοῦ

Καὶ φθέρομαι δὴ. Σὺ δὲ μάνθανε
(κλύων.

10 Ἀνὴρ ἐκεῖνος ἦν περιδοξὸς βίῳ,
Πράξιν ἀγαθὰς, τοῦνομα Κωνσταντῖνος,
Μέλῃς τὸ παρώννυμον· εἰς δ' αὖ ἀξίας
Ὑψος περιβόητον ἀνηνεγμένος

Τῶν Ἱερογῶν τοῦ Θ. οὐ μυστηρίων,
15 Τῇ δ' ἀξίᾳ γούν προστεθείσης ἀξίας,
Εἰς Ἀρχιδιάκονον Ἀρβάνου φθάνει.
Ἄλλ' ἐν τέλει σχήματι τῶν μονοτρόπων

Τὴν τριχὰ καρεῖς, ἀμφιέννυται ὄϊκος.
Νόσῳ δὲ πλεονίτιδι τακεῖς ὀξέως,
20 Ἀπνους ὁρᾶται καὶ καλύπτεται τῷ
(φω,

Θρήνον λιπὼν μέγιστον αὐτὸ τοῖς φί-
(λοις,
Ἐξαρτίως δὲ καὶ πλεον τῷ συγγόνῳ,
Ὡς αἰ θάνατον τοῦτον, ὡς εἶπον,
(φθάσας

Πρὸς τὸν πόδων τ' ὄθῃ τῶν τοῦ Κυρίου
5 Αἰτοῦντα λοχεῖν πλημμελημάτων λυ-
(οῖν.

Συνιστορεῖ δὲ καὶ πάναγρον Παρθένον
ὅτιν τεκοῦσαν τὸν Θεάνθρωπον λόγον,
Καὶ πρωτόκλητον τῶν μαθητῶν Ἀν-
(δρέαν,

Καὶ μυροβλύτην Νικόλαον τὸν μέγαν,
30 Θεόδωρον τε τὸν πολλῶν στρατηλά-
(την,

Καὶ τὴν ἀδελφότητα τὴν ἐν Κυρίῳ

Τοῦ πρωτοκλήτου τῷ ναῶ γεγραμμέ-
(νην,
Ἐκλιπαροῦντας τὸν φιλόφρονον λόγον
Τῷ κειμένῳ λύτρωσιν ἀμπλακημάτων
35 Πάντων παρασχεῖν καὶ τρυφῆς τὸ
(χωρίον

Τούτῳ δοθῆναι πρὸς κατοικίας ἄχος,
Τῷ δ' ἀνατυπώσαντι τίπους, οὐ βλέ-
(πεις,
Βιοῦν ἀγαθῶς καὶ ψυχῆς σωτηρίαν»(1)

Ἀλλὰ θὰ ἠδύνατο τις νὰ ἐρωτήσῃ ποί-
αν σχέσιν ἔχει ἡ οἰκογένεια αὕτη μὲ τὴν
Ἡπειρον διὰ τὰ ἀπασχολητὰς σελίδας Ἡ-
πειρωτικοῦ Περιόδικου;

Εἰς τὴν ἐλλογον ταύτην ἐρώτησιν θὰ ἀ-
παντήσωμεν· Δίδει φρονοῦμεν διὰ τὴν Βυ-
ζαντινὴν οἰκογένειαν Μέλῃν συνδέεται στε-
νῶς μὲ τὴν Ἡπειρον. Ἄλλ' ἀραγε ἔχειται
οὕτο ἀληθείας;

Τὸ ὅτι ἡ Βυζαντινὴ οἰκογένεια Μέλῃν
δὲν εἶνε ὅλως ἀσχετος πρὸς τὴν Ἡπειρον
τοῦτο εἶναι εὐδὴλον εἶδομεν ἤδη διὰ τὸν
Κωνσταντῖνον Μέλῃν διετέλεσεν Ἀρχιδιά-
κονος Ἡπειρωτικῆς πόλεως· εἶδομεν ἐπί-
σης δι' ἄλλο μέλος τῆς οἰκογενείας ταύτης
διαμένον ἐν Ἀττῇ ἔγραψε τὸν βίον
τῆς Βασιλίσσης τῆς Ἡπείρου Θεοδώ-
ρας, ἀλλὰ δὲν εἶνε μόνον αἱ ἐνδείξεις αὗται
αἰδποταὶ παρέχουσιν δεδομένα νὰ θεωρήσω-
μεν ὡς Ἡπειρωτικὴν τὴν οἰκογένειαν ταύ-
την.

Ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Σινᾶ ὅρους ὁ
πάρχει Νομοκάνων εἰς τὸ 318 φύλλον τοῦ
ὁποίου ἀνεγρόφεται· ἐδόθη τὸ παρὸν
νομοκάνοντος εἰς τὸν Ναὸν τοῦ Μεγάλου
Ἀρχιεπισκόπου τῆς Ἐπισκοπῆς Ἰωαννί-
νων, παρὶ τῶν μεγαλειφανεστάτων ἐν
Κυρίῳ ἡμετέρων τέκνων ἀγαπητῶν τοῦ
Μελιτᾶ κυροῦ Κωνσταντίνου καὶ τοῦ
Μεσαρίτου κυροῦ Νικολάου καὶ οἱ ἀναγι-
νώσκοντες τοῦτο εὐχομαι ὑπὲρ αὐτῶν δι-
ὰ τὸν Κύριον. (1) Πιθανὸν ὁ μεγαλει-
φανέστατος οὗτος Κωνσταντῖνος Μελιτᾶς

νὰ εἶνε ὁ αὐτὸς μὲ τὸν Ἀρχιδιάκονον
τοῦ Ἀρβάνου Κωνσταντῖνον Μέλῃν. Ἄλλ'
εἴτε ταυτισθῇ εἴτε ὅχι, τὸ βέβαιον εἶνε διὰ
τὴν οἰκογένειαν Μέλῃν ἢ Μελιτᾶ ἔχει σχέσιν
μὲ τὴν Ἡπειρον καὶ διὰ τὴν πρωτεύουσιν
αὐτῆς τὰ Ἰωάννινα, εἰς τὸν Ἐπισκοπι-
κὸν ναὸν τῶν ὁποίων ἀφιερῶθη τὸ ἐν λό-
γῳ Νομοκάνοντος, καὶ θὰ ἐξῆσεν ἀναντιρ-
ρήτως ἐν Ἰωαννίνοις ὁ ἀφιερῶτής, ἀφοῦ
δητῶς δωρεῖται τὸ ἔργον του εἰς τὸν να-
ὸν τοῦ Μεγάλου Ἀρχιεπισκόπου, ὡς σημει-
ον ὁ Ἐπισκοπὸς Ἰωαννίνων.

Ἐκτὸς τοῦ μεγαλοεπιφανεστάτου τοῦ-
του Μελιτᾶ γινώσκωμεν καὶ ἕτερον Μελι-
τᾶν Καλλιγράφον περὶ τοῦ ὁποῦ ὁ Πα-
τριάρχης Γρηγόριος ὁ Κύριος (1283—
1289) ἀναφέρει ἐν τῇ ἐπιστολῇ αὐτοῦ
πρὸς τὴν Ραούλαιναν. (1) Οἰκογένειαι
Μέλῃ, ἢ μᾶλλον τὸ ἐπίθετον Μελί ἀπαν-
τῶμε, ἐν Ἡπείρῳ καὶ διὰ ἐν Κορυθαῖ.
(2) δὲν ἀμφιβάλλομεν δὲ διὰ καὶ εἰς ἄλ-
λας πόλεις Ἡπειρωτικὰς θὰ ἠδύνατο τις
νὰ εἶρη τοῦτο.

Ὡς εἶδομεν, τὸν Νομοκάνονα ἀφιέρωσε,
κατὰ τὴν σημείωσιν τοῦ συγχρόνου Ἐπι-
σκοποῦ Ἰωαννίνων τοῦ ὁποῦ ἀτυχῶς
τὸ ὄνομα δὲν ἀναφέρεται, ἐκτὸς τοῦ Κων-
σταντίνου Μελιτᾶ καὶ ἕτερος μεγαλοεπι-
φανέστατος ὁ Μεσαρίτης Νικόλαος· ἀλλὰ
καὶ οὗτος δὲν φαίνεται νὰ εἶνε ἀσχετος μὲ
τὴν Ἡπειρον καταγόμενος πιθανώτατα ἐκ
τῶν ἐν Ἡπείρῳ Μεσσαριῶν. (3) Καὶ ἡ Βυ-
ζαντινὴ αὐτὴ οἰκογένεια δὲν ὑπῆρξεν ἀση-
μος ἔχουσα νὰ ἐπιδείξῃ ἐκτὸς ἄλλων τὸν
πολὺν Μητροπολίτην Ἐφέσου Νικόλαον
τὸν Μεσαρίτην (1207—1215) ὡς αὐτὸν
τοῦτον τὸν δωρητὴν τοῦ Νομοκάνοντος
τῶν Ἰωαννίνων (4)

Καὶ διὰ μὲν ἡ οἰκογένεια Μέλῃν—Μελι-
τᾶ εἴτε Ἡπειρωτικὴ νομίζομεν διὰ, μεθ'
ὅσα ἀνεφάρμεν, καίτοι ἐκτὸς τάσης ἀμφι-
βολίας ἤδη δὲ ἐναπόκειται τοῖς ἀσχολου-
μένοις περὶ τὰς Βυζαντινὰς καὶ Ἡπειρω-
τικὰς μελέτας νὰ ἐξακριβώσωσι ἂν ἡ Βυζαν-
τινὴ οἰκογένεια Μέλῃν—Μελιτᾶ ἔχει σχέ-
σιν μὲ τὴν ἐν Ἡπείρῳ καὶ διὰ ἐν Ἰωαννί-
νοις.

νοις τόσον ευεργετικήν ἀποβῆσαν οἰκογένειαν Μελά, ἡ δ' αὖτις καθ' ἃ τοῦλάχιστον διεβεβαίωσεν ἡμᾶς ὁ Β. υλευτής κ. Ἀλέξανδρος Μελάς, φιλοτιμίζεται νὰ ἀνογάγῃ τὴν ἀρχὴν αὐτῆς εἰς δμῶνυμον οἰκογένειαν τοῦ Βυζαντίου καὶ τοῦτο δὲν εἶναι ἀπίθανον. Ὁ φίλος Βουλευτὴς λαμβάνων ἀφορμὴν ἐκ τῆς μικρᾶς ταύτης συμβολῆς ἡμῶν δ: ἀνατρέξῃ εἰς τὰ ἀρχεῖα τῆς οἰκογενείας του καὶ ἄς ἂ ἀστυλώσῃ τὸ Βυζαντινὸν οἰκόσημον τοῦ εὐγενοῦς αὐτοῦ οἴκου

(1) L' Mo d'orient 9 8 No 152. σελ. 403.

(2) L' Mo d'orient εἶδε ἄνωτερω.

(3) Ἑλληνοκρατικὸς Φάρος Ἀλεξανδρείας 1910.

(4) Δελτίον ἱστορικῆς καὶ ἔθνολογικῆς

Ἑταιρείας 1896 σελ. 139. πιθανῶς κλάδος τῆς οἰκογενείας ταύτης: νὰ ἐγκυβένται ἐν Χίῳ, ὅπου τῷ 1821 ἀπαντῶμεν οἰκογένειαν Μέλε.

Δελτίον ἱστορ. καὶ ἐθνολογικῆς ἑταιρείας 1861 σελ. 547.

(5) Δελτίον ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς ἑταιρείας 1894 σελ. 458.

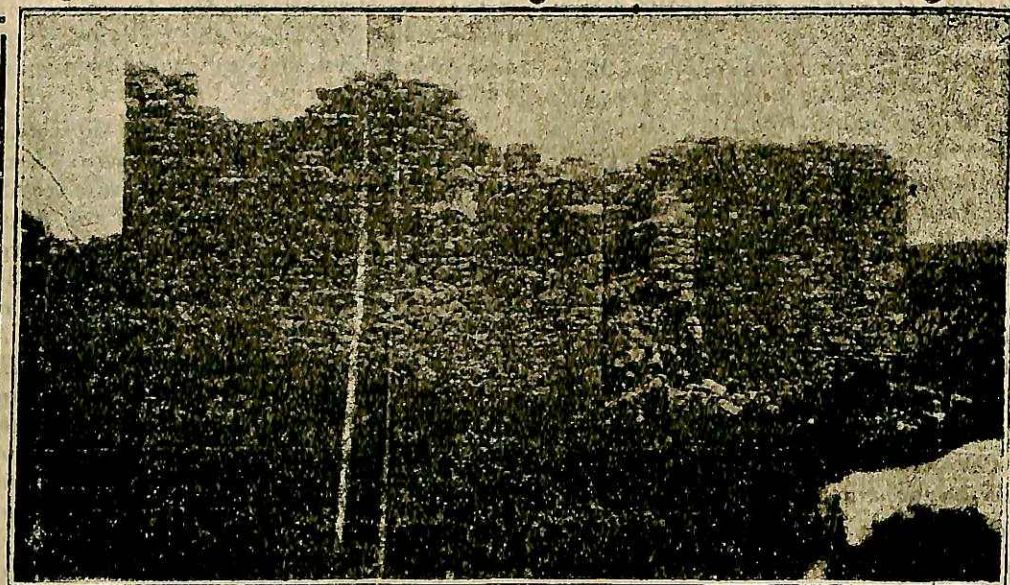
(6) Νέα Σιών Δ' 187. Κρουμπάχο Κ. Ζ. Ἐπιθεώρησις 1925 σελ. 185 Ἀνάλεκτα ἱεροσολ. Σταχυόλ Δ' 462.

L' cho d'orient 1904. 2 9—226. 1905 290 Περιοδικὰ Ἀκαδημίας Μονάχου 1922. 3.

Ἐν Πόλιν τῇ 16 Ἰουλίου 1930

Παραμυθίας καὶ Φιλιατῶν

† ΑΘΗΝΑΓΟΡΑΣ

ΤΟ ΣΠΙΤΙ ΤΩΝ ΤΣΑΒΕΛΛΗΩΝ εἰς τὸ Σούλι ὅπως εἶνε σήμερον

(Φωτ. Κουτσαβέλη)

Ἡ ΦΥΜΑΤΙΩΣΙΣ ΕΝ ἩΠΕΙΡῳ ΚΑΙ ΤΑ ΕΝΔΕΙΚΝΥΟΜΕΝΑ ΜΕΤΡΑ ΠΡΟΣ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΙΝ ΑΥΤΗΣ

Ἡ φυματίωσις ἐν Ἡπείρῳ κατέκτησε ἅ πᾶς μακροῦ χρόνου πρωτεύουσαν θέσιν καὶ εἰς τὸ τμήμα τοῦτο τοῦ Ἑλληνικοῦ κράτους, προκαλοῦσα ἐπικίνδυνον ἐπεκτασιν αὐτῆς, ἰδίως εἰς τὰς ἀπόρους τάξεις καὶ ἐν τῇ ὑπαίθρῳ λόγῳ τῶν κακῶν ὑγιεινοδικητικῶν συνθηκῶν ὑφ' ὅς αὐτῇ διατελοῦσιν.

Οὐδείς ἐκ τῶν ἐν Ἡπείρῳ ἐξασκούντων ἱατρῶν δύναται νὰ ἀρνηθῇ ὅτι μέγας μέρος ἐκ τῶν προσερχομένων ἀσθενῶν χωρικῶν πάσχει ἐκ φυματίωσης κλειστής ἢ ἀνοικτῆς, τυτ' αὐτὴ συμβαίνει καὶ μετὰς ἀπόρους τάξεις τῶν τε πόλεων καὶ κωμοπόλεων, αἵτινες πᾶν ἄλλο ἢ ὑπὸ εὐνοϊκῆς συνθηκῆς διαβιοῦσιν.

Τὸ νόσημα τοῦτο ἔχει μελετηθῇ ἐκπρὸς, αἱ ποικίλαι ἰδιότητες τοῦ βακίλλου τοῦ Κῶχ τυγχάνουσιν κατὰ τὸ πλεῖστον γνῶσται. ἐπίσης τυγχάνει πλέον γνῶστων ὅτι πλεῖστοι ἐξ ἡμῶν, διὰ νὰ μὴ εἰπω ἅ πνυτες ἐσπνέομεν κατὰ περιόδους τὸν βακίλλον καὶ ἐντούτοις μέρος μόνον ἐκδηλώνει τὴν νόσον, ἐπομένως διὰ τὴν ἐκδήλυσιν τῆς νόσου δὲν ἀρκεῖ ἡ εἴσδυσις τοῦ βακίλλου εἰς τὸν ὄργανισμὸν, χρειάζονται καὶ ἄλλοι παράγοντες καὶ τοιοῦτοι εἶναι ὁ ὑπερτίσιμος καὶ αἱ κακαὶ ὑγιειναὶ συνθεταί.

Διὰ νὰ λάβωμεν γνῶσιν τοῦ μεγάλου ὑπερτίσιμου ὅν ὑφιστάμεθα ὡς φυλὴ, ἀρκεῖ νὰ ὑπομνήσωμεν ὅτι ἡ χρῆσις ἐλαίου καὶ λιπαρῶν ἐν γένει οὐσιῶν δέον κατ' ἐλάχιστον νὰ ἀνέρχεται κατ' ἄτομον ἡμερησίως εἰς 30 γραμμάρια, ἐν ᾧ ἀπεδείχθη ἐκ στατιστικῶν ὅτι μόλις φθάνομεν τὸ 3 γραμ.

Ὁλόγων ἐπομένως δέον νὰ στραφῇ ἅφ' ἐνὸς μὲν κατὰ τοῦ βακίλλου διὰ περιορισμὸν τῶν ἐστιῶν τῆς μολύνσεως ἥτοι διὰ τοῦ περιορισμοῦ κατὰ τὸ δυνατόν τῶν πασχόντων φυματικῶν, ἅφ' ἑτέρου δὲ πρὸς βελτίωσιν τῶν ὑγιεινομικῶν συνθηκῶν τῶν ἀπόρων τάξεων καὶ τῶν χωρικῶν ὁπερ ἠθέλην εἰσθεῖν ὁ οὐσιωδέστερον πρὸς πρόλῃψιν τῶν φυματιῶν ἐκδηλώσεων.

Ἡ πρώτη κατεύθυνσις ἥτοι ἡ ἀποφυγὴ τῆς ἀπομονώσεως τῶν πασχόντων, διὰ

τὴν παρεμπόδισιν τῆς διασπορᾶς τοῦ βακίλλου τυγχάνει κατὰ μέγα μέρος ἀνεφικτες λόγῳ τοῦ πλήθους τῶν ἀσθενῶν, εἰ δυνατό ὅμως νὰ ἐπιτευχθῇ ἐν μέρει πρῶτον διὰ τῆς ἰδρύσεως εἰς τὰ ἤδη ὑπάρχοντα νοσοκομεία Χατζή—Κώστα καὶ Δημοτικῶν, πρκαρτημάτων δια τὴν νοσηλείαν τῶν βαρέως πασχόντων ἐκ τῆς νόσου ἀπόρων, οὕτω δὲ θὰ ἐπετελεῖτο διπλοῦς σκοπός, ἅφ' ἐνὸς μὲν ἡ ἀπομονώσις τούτων ἀπὸ τῶν οἰκογενειῶν τῶν, ἅφ' ἑτέρου δὲ θὰ ἡδύνατο νὰ ἐφαρμοσθῶσιν εἰς αὐτοὺς ἔστω καὶ δοκιμαστικῶς, διότι θὰ πρόκεινται ὡς εὐνέητον περὶ βαρύντατα πασχόντων καὶ ἀπη/πισμένων ἀπὸ πάσης ἀπόψεως ἀσθενῶν, αἱ νεώταται θεραπευτικαὶ μέθοδοι ἥτοι τεχνητὸς πνευμοθώραξ, φρενιτοτομή, θωρακπλαστική, χρυσοθεραπεία κτλ. ἀνάλογος τῶν ἐκ τῆς νόσου ἐνδείξεων, δευτέρον διὰ τῆς ἰδρύσεως ἐνὸς ὀρεῖ τοῦ κρατικοῦ ἀνατορίου εἰς κατάλληλον θέσιν ὡς οἱ πολιταὶς τοῦ Μετσόβου εἰς τὸ ὅποιον θὰ ἐγένετο οὕτως εἰπεῖν ἐνεργητικὴ θεραπεία, διότι οἱ εἰσερχόμενοι ἐν τῷ ἰδρύματι τούτῳ θὰ εἶναι ἐκ τῶν φυματικῶν ἐκείνων εἰς τοὺς ὁποίους ἡ θεραπεία θὰ τυγχάνῃ λίαν πιθανή.

Πρὸς κατεύθυνσιν τῶν φυματικῶν καὶ ἀποστολὴν ἀναλόγως τῆς παθῆσεως τῶν ὅπου δεῖ, τυγχάνει ἀπαραίτητος ὅρος ἡ ἰδρύσις ἐν Ἰωαννίνοις κρατικοῦ ἀντιφυματικοῦ ἱατρείου ὅπερ θὰ προέστατο τῆς ὅλης ἀντιφυματικῆς ἐργασίας καὶ θὰ εἴχε τὸν ἐξῆς βασικὸν σκοπὸν:

«Τὴν ἐγκαίρως διάγνωσιν ὅπερ τυγχάνει ἐκ τῶν οὐσιωδέστερων διὰ τὴν ἀπομόνωσιν εἰ δυνατόν τοῦ μικροβιοφόρου καὶ τὴν ὑπόδειξιν τῆς καταλλήλου νοσηλείας αὐτοῦ, ἀπολυμαντικὴν ἀποστολὴν τῶν δωματίων καὶ ἱματισμῶν τῶν πασχόντων, τὴν εἰς εὐρείαν κλίμακα ἐφαρμογὴν διὰ τεχνητοῦ πνευμοθώρακος, ὁ ὅποιος καὶ τὸν ἀσθενῆ καλίστῳ ἀνίστατον νὰ μεταδώσῃ τὴν νόσον του καὶ εἰς ἄλλους λόγῳ τῆς ἀπομονώσεως τοῦ πασχόντος πνεύμονος καὶ ὁ ἴδιος ὁ παθὼν πλεῖστας πιθανότητος ἰάσεως ἔχει διὰ τῆς εὐεργετι-

κῆς τῆς τῆς μεθόδου, τὴν ἐφαρμογὴν καὶ ἄλλων θεραπευτικῶν μεθόδων περὶ ὧν ἐποησάμεθα μνηστὴν ἀνωτέρω, ἐὰν ἐννοεῖται διὰ τεχνητοῦς ἔρους ὁ πνευματοδωρὰς τυγχάνει ἀνέριτος. Ἡ ἐφαρμογὴ τῶν ἀνωτέρω μεθόδων εὐχαίρως γιγνόμενη δύναται ἀπὸ 25—50 0[0] νὰ ἐπιφέρῃ εὐνοϊκὰ ἀποτελέσματα ἐπὶ τῶν πασχόντων ἐκ πνευματικῆς φυματιώσεως καὶ ὅχι μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ τὴν μετατροπὴν μολυσματικῶν περιπτώσεων εἰς μὴ μολυσματικὰς δύναται νὰ ἐπιφέρῃ (ἐξάλειψιν τοῦ β. Κῶχ ἐκ τῶν πτυέλων), τέλος δὲ ὁ περ τυγχάνει λίαν οὐσιώδης, τὴν ἐν βραχείᾳ σχετικῶς χρόνῳ ἐπανάκτησιν τῆς ἰκᾶ νόστιμος πρὸς ἐργασίαν.

Κατόπιν ἐπισταμένων μελετῶν, ἀπεδείχθη ὅτι μόλυσιν διὰ β. Κῶχ ἔστω καὶ κατ' ἐπανάληψιν γιγνόμενη δὲν ἔχει ὡς ἀπαραίτητον ἐπακολούθημα τὴν ἐκδήλωσιν τῆς νόσου ὡς λχ. ἡ νοσηρότης καὶ θνητότης τῶν συζύγων οἵτινες ἐνοσηλεύσαν τὸν ἕτερον πάσχοντα ἐκ φυματιώσεως σύζυγον, ἡ νοσηρότης νόσου, ὅμων εἰδ. νοσοκομείων καὶ σανατορίων, ἐν ᾧ ἐς αὐτὰς ἡ μόλυνσις συνέβη ἀσφαλέςτα καὶ κατ' ἐπανάληψιν, δὲν ἐξεδήλωσαν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὴν νόσον. Πιθανώτατα ἡ μὴ ἐκδήλωσις ὀφείλεται ἐς δημιουργίαν μείζονος ἀμύνης δι' ὑγιεινέρας διαβιώσεως ὅν ἐδημιούργησε ὁ κίνδυνος ὅν δι' ἀτρέχον ζῶντες εἰς μεμολυσμένον περιβάλλον, πιθανώτατα δὲ καὶ ἐς ἀνάπτυξιν μεγαλυτέρας ἀντιστάσεως γεννηθείσης ἐκ τῆς συνεχοῦς ἐξισπύσεως βακίλλων ἐν εἰδη ἐνεργητικῆς ἐμβολιοθεραπείας.

Οἱ διὰ τὴν σφυροποίησην τοῦ ὅργανισμοῦ παράγοντες εἶναι οἱ ἑξῆς:

Διαιτροφή ἐπαρκὴς εἰς ποῖον καὶ πρῶτον,

κατοικία εὐάερος καθαρά καὶ μὲ ἐπάρκειαν κυβισμοῦ, ἐργασία ὑπὸ ὑγιεινῆς συνθήκας ἐξασκούμενη, ἐπαρκὴς αἰτ. ἥλιος καὶ φῶς κατὰ τὴν ἐργασίαν.

Ὅλαι αἱ ἀνωτέρω συνθήκαι ἐπιδρῶσιν εἰς τὸ νὰ ἀποτραπῇ ἡ ἐκδήλωσις τῆς νόσου ἐς μίαν περίοδον τῆς ἀναπτύξεως αὐτοῦ, ἀρα ἐς τὰ ἀνωτέρω μεγίστην ἐπίδρασιν ἔχει ἡ μόρφωσις τοῦ ατόμου ἡτις δεον νὰ καλλιεργηθῇ ἐξαιρετικῶς εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο, ἰδοὺ δὲ ὁ λόγος δι' οὗ θεωρήσαμεν ἀπαραίτητον τὴν εἰσαγωγὴν ὡς ἰδιαίτερου οὗτως νίπτεν μαθημάτες, τῆς στοιχειώδους φυματολογίας καὶ ἐλονοσιολογίας, ὥστε πᾶς ἐξερχόμενος ἐκ τοῦ σχολείου καὶ τοῦ πλήρους δημοτικοῦ ἀχόμῃ νὰ εἶναι ἱκανὸς νὰ προφυλάσσεται ἐκ τῶν δύο τούτων μαστιγῶν τῆς φυλῆς μας.

Ἄρα τρεῖς εἶναι οἱ οὐσιώδεις παράγοντες διὰ τὴν προφύλαξιν ἀπὸ τῆς ἐπαρκείας νόσου, ἡ σχετικὴ μόρφωσις ἐς τὴν στοιχειώδη φυματολογίαν, ἡ καλὴ διατροφή καὶ ὑγιεινὴ κατοικία καὶ τέλος ἡ ἐργασία ὑπὸ ὑγιεινῆς συνθήκας.

Τοιαύτην ἀποστολὴν πρὸς διάδοσιν τῶν παραγόντων δι' ὧν καὶ μόνον δύναται νὰ καταπολεμηθῇ ἡ φυματιώσις τελεσφόρος, ἔχουσιν οἱ ἱατροί, οἱ διδάσκαλοι καὶ οἱ ἱερεῖς οὗτοι· ἐὰν ἴστανται ἐς τὸ ὕψος τῆς ἀποστολῆς τῶν δύνανται νὰ ἐργασώσιν προληπτικῶς μὲ ἄριστα ἀποτελέσματα ὡς πρὸς δὲ τὴν ἐγκαίρως διὰ γινώσκιν καὶ θεραπείαν τῶν πασχόντων τὸν λόγον ἔχουν, τὰ ἀντιφυματικά ἱκτρεία, τὰ πικρῆματα φυματιῶντων τῶν δημοτικῶν καὶ κοινοτικῶν νοσοκομείων καὶ τὰ ὀρεῖνὰ κρατικά σανατόρια.

Γ' ΔΕΥΤΕΡΑΙΟΣ

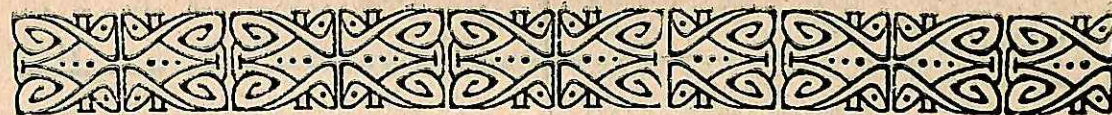
ΑΠΟΨΕ...

Ἀπόψε ν' ἄταν ἡ καρδιά ἀνδρὸς νὰ λουλουδίση
Νὰ σοῦ δοθῇ ὁλόκηρη, σὰ ῥόδο στὴν ποδιά σου
Γιὰ τὴν ἀγάπην νὰ σοῦ πῇ, ποῦ στίς ψυχῆς ἀνθίζει
Νὰ τιλιχτή καὶ ν' ἀνεβῇ ὡς τὰ παραθυρά σου!...

Κι' ἀπόψε ἴσως νὰ πιστεύεις δὲ θὰ γελοῦσες πάλι...
Τὸ ῥοδανθὸ σὰ θάβλεπες νὸ μοσχουνομένο
τὸ ῥοδανθὸ ποῦ φούντωσε ὁλόανθος μπροστά σου
Καὶ σὰ δάκρυ θάνοιωθες ἀπὸ βαθιὰ βγαλμένο...

(1930)

Σ, Μ,

ΥΠΕΡΤΑΤΗ ΘΥΣΙΑ (*)

ΔΡΑΜΑ ΕΙΣ ΠΡΑΞΙΝ

† Γ. ΠΕΛΛΕΡΕΝ

(Μπαίνει ὁ Λουκιανὸς)

Λουκιανὸς.— Καλὴμέρα κ. Κάραλη

Καράλης.— Καλὴμέρα κ. Εἰσαγγελεῦ

Λουκιανὸς.— Δὲν καθόσαστε κ. Καράλη;

Καράλης.— Εὐχαριστῶ (κάθηται μ' ἐπίχαρι ὕψος). Εὐχομαι νάναι τυχερὴ τοῦτη ἡ μέρα μου κύριε Λουκιανέ.

Λουκιανὸς.— Γιατί;

Καράλης.— Ἀπ' τὸ πρωτὶ εἰσαγγελέα προτοβλέπω.

Λουκιανὸς.— (πάντοτε μὲ κάποιο ὕψος λεπτῆς εἰρωνίας) Κι' ὁ σχετικὸς δειροχορῆσας, βέβαια, θὰ λέγῃ ὅτι ἅμα ἰδὴ κανεῖς πρωτὶ—πρωτὶ εἰσαγγελέα, (γελάει) πρέπει νὰ διορθώσῃ τὴν διαγωγὴν σου.

Καράλης.— (ὕποκλίνεται ἐλαφρᾷ) Εὐχαριστῶ.— Ἀλλὰ ἡ διαγωγή μου, ἀγαπητὲ κ. Εἰσαγγελεῦ, ἐκτὸς ἀπὸ μερικὲς μικρὰς τρυφερὰς ἀμαρτίες—δὲν αἰσθάνομαι νάχη ἄλλα ἀνομήματα. Φαντάζομαι μὲ τὴν καλὴν ἰδέαν πῶχете γιὰ μένα ἂν ἦτανε αἱ φωνὲς γραφτὸ μου, στὸν ἄλλον κόσμον, ὅπως σὰς ἤρρα μπροστά μου ἔδω, γὰ σὰς εὐρίσκα μπροστά μου στὴ θύρα τοῦ Παραδείσου!... Θὰ μοῦ φράζετε ἄφηντα ὅλες τὲς θύρες γιὰ νὰ μῶ...
Λουκιανὸς.— Δὲν ὑποθέτετε ὅτι θὰ ἦ το μὴ πρᾶξις στοιχειώδους δικαιοσύνης διὰ τὴν ἡθικὴν τοῦ Παραδείσου;

Καράλης.— Ἰδέα σας. Ἀλλὰ ἐγὼ ξερετε τί θάκανα;

Λουκιανὸς.— Σάν τί;

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου)

Καράλης.— Μου ὕπενθυμίσετε, θαρῶ, μὲ πολὺ εὐγενικὸν τρόπο τὸν καιρὸ ποῦ μ' ἐκαθίστατε κάποτε στὸ σκαμνὶ καὶ μοῦ τὰ ἐφάλλατε ἀπ' ἐκεῖ ἐπάνω ἀπὸ τὴν καλὴν, (γυρίζει τὰ μάτια γύρω στὸ δω

Καράλης.— Θάπερνα ὅλες τὲς Μαρίες, καὶ τὲς Εὐγενες καὶ τὲς Πόπες μου καὶ τὲς Λουῖζες μου, Κάθε μιὰ ὁμορφονῆα ποῦ γνώρισα σ' αὐτὴν τὴν Γῆ. Καὶ θὰ τὲς ἐπήγαινα ὅλες ἔτσι μαζί, μπροστά τοὺς Ἁγίους, ποῦ θὰ δικάζουν κόσμον καὶ κοσμάκη. Θάναί ἐκεῖ κλέφτες, ψεῖστες, καολόγοι, χυδαῖοι ἑκατομύρια κόσμος, ποῦ θὰ δικάζεται ἐκεῖ γιὰ τέτοια πρόστυχα ἀμαρτήματα. Ἐγὼ κρατώντας τὰ κομψὰ αὐτὰ πλάσματα ἀπὸ τὸ χέρι θὰ σταθῶ προστὰ τοὺς καλόκαρδους ἁγίους καὶ θὰ τοὺς εἰπῶ. «Νὰ! ἐμένα τοῦτα μονάχα τ' ἀγαπημένα πλασματάκια ἐστάθηκαν ὅλα μου τὰ κρίματα καὶ τὰ ἐγκλήματα. Νὰ περάσω ἢ ὄχι.»

Λουκιανὸς.— Καὶ τί φαντάζεσθε πῶς θάλεγον οἱ Ἅγιοι κύριε Καράλη;

Καράλης.— Τί θὰ μοῦ ποῦνε; Δὲν τὸ μαντεύετε; Ἐλα πέρασε καυμένο παιδί! Δὲν μπορεῖ κανένας ἀνθρώπος μὲ νοῦ καὶ μὲ καρδιά καὶ μὲ λίγο πολιτισμὸν ἀληθινόν, νὰ βροῖσκει κακορρήματα σ' αὐτὲς τὲς γλυκεῖς ἱστορίες...
Λουκιανὸς.— Λέτε; Δὲν ἔχουν λοιπὸν χαμμιὰ συνέπεια; Ἐγὼ τέλος πάντων ἀπὸ τὴν πείραν μου, ἔχω φθάσει στὸ συμπέρασμα ὅτι δὲν ὑπάρχει ἄλλο ἐγκλημα πειὸ βαρὺ, πειὸ γεῖατο συνέπειες ποῦ νὰ κυνηγᾷ τὸν ἀνθρώπο κατοπίσω ὅπως αἱ ἔρω τιχῆς του ἱστορίες—σας τί λέτε;

Καράλης.— Μου ὕπενθυμίσετε, θαρῶ, μὲ πολὺ εὐγενικὸν τρόπο τὸν καιρὸ ποῦ μ' ἐκαθίστατε κάποτε στὸ σκαμνὶ καὶ μοῦ τὰ ἐφάλλατε ἀπ' ἐκεῖ ἐπάνω ἀπὸ τὴν καλὴν, (γυρίζει τὰ μάτια γύρω στὸ δω

μάτιο) Θανμάσια εἶσθε, ἐδῶ μέσα. Μὰ μυρίζει πῶς νὰ σᾶς τὸ πᾶν; σὺν πολὺ μονα-
στῆροι, δικαστήριο καὶ δικόγραφο.

Λουκιανὸς.— Καὶ σὺν τὴν ἡθέλατε νὰ μυρίζει;

Καράλης.— Ἀνθία, μυρωδιὲς λόγου χάριν κ. εἰσαγγελεῦ, νὰ τὸ πᾶν; λιγάκι γυναικα. Δὲν ἔχετε ἀλήθεια σκοπὸ νὰ πανδρευθῆτε ποτέ;

Λουκιανὸς.— Μπα; Ὑστερα ἀπ' αὐτὰ λέτε θὰ ἐπρεπε κανέναν νὰ πέρνει γυναῖκα μονάχα γιὰ σᾶς τοὺς γλεντζέδες. Κι' ἐμένα αἱ ἰδέες εἶναι κάπως αὐστηρές.

Καράλης.— Βέβαια. Ἀλλὰ ἓνας τόπος ὅπου δὲν περνάει καὶ λίγη ἀνάσσα γυναῖκας, ἐμένα μοῦ φαίνεται εἶναι ἀκατοίκητος ἐρηότοπος· τί τὰ θέλετε κ. εἰσαγγελεῦ, ἰ! Σεῖς εἰπéτε ὅτι θέλετε. Ἐγὼ σᾶς λέγω τοῦ τοῦ χωροῦ αὐτὴ τὴ γυναῖκα ἡ καρδιά τοῦ ἀνθρώπου θῆταν ἓνα κοῦο ἀγριοβοῦνι με χιόνια καὶ πάγους στὲς κορφές.

Λουκιανὸς.— Ἀλλὰ ἔως ὅτου κλείσετε λοιπὸν τὰ μάτια σας, κύριε Καράλη, θὰ ὀμιλῆτε διαρκῶς γιὰ τὲς γυναῖκες, θὰ ὑμνεῖτε διαρκῶς τὲς γυναῖκες καὶ θὰ κάνετε διαρκῶς σκάνδαλα γιὰ τὲς γυναῖκες;

Καράλης.— Βεβαίως κ. Λουκιανέ. Αὐτὸ φαίνεται τῶναι τὸ αἷμα μου μέσα του. Δὲν τὸ θέλω, εἶναι μερικοὶ ἄνδρες καὶ μερικὲς γυναῖκες πλασμένες δίχως αὐτὲς ξοῦσι, ὅπως λέτε σεῖς, στὸν ἔρωτα.

Λουκιανὸς.— Ἀλλ' αἱ γυναῖκες δὲν εἶναι καὶ τὸσον ἀκίνδυνο πανγνίδι, κ. Καράλη. Θυμᾶστε τὴν ἄλλη φορὰ μ' ἐκεῖνο τὸ ἐπισόδιον τῆς σουμπρέτας στὸ θέατρο, ἐστενοχωρηθήκαμε ὅλοι πολὺ ἔως ὅτου δώσουμε τόπον τῆς ὁργῆς καὶ σᾶς γλυτώσουμε ἀπὸ τὰς ἀξιώσεις τῆς σουμπρέτας. Αἱ γυναῖκες εἶναι κατὰ πολὺ ἐπικίνδυνο, κατὰ τοῦ στοιχίζει πάντοτε ὅπωςδήποτε ἀκριβὰ στὴ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου.

Καράλης.— Ὅπως τὸ πάρε κανεῖς.

Λουκιανὸς.— Μὰ ἐσεῖς πῶς τὲς παίζετε τὲς γυναῖκες;

Καράλης.— Θέλετε τὴν ἀλήθεια;

Λουκιανὸς.— Βέβαια. Εἶναι τὰ ρωτᾶτε;

Καράλης.— Ρωτῶ, γιατί δὲν ἔρω πρώτα καλὰ—καλὰ ἂν μὲ καλοπιστεῖτε

σεῖς κι' ἂν μὲ καλονοιάθετε.

Λουκιανὸς.— Εὐχαριστῶ.

Καράλης.— Ἀπὸ τὴν ἀγόρευσίν σας τότε στὴ δίκη μοῦ ἔμειναν μερικὰ ἐνθυμήματα λόγων σας, πῶς νὰ σᾶς πῶ; καφετρά, σὺν πέρασμα τσινκνίδας, σὲ τρουπερὸ μορμί.

Λουκιανὸς.— Δὲν μετριοφρονεῖτε βλέπω καθόλου γιὰ τὴν τρουφερότητα τῆς ἔρωτικῆς σας συνειδήσεως κ. Καράλη.

Καράλης.— Καθόλου. Γιατὶ τὴν νοιώθω ἀκριβῶς μ' αὐτὴν τὴν ἐκφρασίν ποῦ σᾶς εἶπα «τὰ λόγια σας ἔμειναν στὴν ἐνθυμῆσιν μου καφετρά σὺν πέρασμα τσινκνίδας σὲ τρουπερὸ κορμί».

Λουκιανὸς.— Θὰ ἤμουν ἡτύχης ἂν εἶχε γεννῇ αὐτὸ ἀφορμὴ νὰ σᾶς ἀλλάξῃ λιγάκι τὲς ἰδέες...

Καράλης.— Μὰ αὐτὸ εἶναι ποῦ δὲν νοιώθετε ἐσεῖς. Μοῦ ὀμιλεῖτε γιὰ ἰδέες, ἔν ὃ ἐγὼ σᾶς ὀμιλῶ γιὰ ἰδιοσυγκρασίες, γιὰ ἀδυναμίες ψυχικῆς ἢ σωματικῆς. Ἐσεῖς τὰ παίρνετε τὰ πράγματα μονοκόμματα ὅπως τὰ γράφουν στὲς σελίδες τῶν οἱ κώδικες. Ἐγὼ τὰ παίρνω διαβατικά κι' ἐφῆμερα ἀλλὰ ἀληθινὰ, ὅπως τὰ γράφει γιὰ μιὰ στιγμὴ ἓνα μάτι μέσα σ' ἓνα ἄλλο—ἓνα γλυκὸ σφίξιμο τοῦ χεριοῦ ὅταν χαϊδεύῃ τὰ δάχτυλα ἐνὸς ἄλλου χεριοῦ—ἓνα γλυκοκύτταγμα, ἓνο κορμὶ δειλινὸ, ἓνα εὐγενικὸ τέτα—

Λουκιανὸς.— Κι' ὕστερα;

Καράλης.— Τὴν ὕστερα;

Λουκιανὸς.— Πῶς δὲν ἔχει λοιπὸν κανένα ὕστερα; Δὲν θάχει κι' αὐγὴν αὐτὸ τὸ ποιητικὸν δειλινὸ σας, ὕστερα καὶ τὸ τρουπερὸν αὐτὸ τέτα—α—ιέτ; Καὶ αἱ συνέπειαι; (Κουδουνίζει τὸ τηλέφωνον) Συγγνώμην μιὰ στιγμὴ, ποῖος νάναι ἀπὸ τὸ πρῶτο; (σηκώνεται κι' ἔρχεται παρὰ πλεύρως σχεδὸν τοῦ Καράλη, ὁρῶντος στὸν τοῖχο ὅπου εἶναι τὸ τηλέφωνον. Στραμμένος πρὸς τὴν σκηνὴν ὥστε νὰ φαίνεται τὸ προσώπόν του.) Ἐμπρός!... Ἐμπρός!... Ναι ἐγὼ ὁ κ. Λουκιανός. Ποιὸς αὐτοῦ; Ἄ σεις κυρία Ἀνθία; καλημέρα σας, Πῶς εἶπατε;... Μὰ βέβαια—ἐδῶ εἶναι ὁ Μάρκος—ποῦ θέλετε νὰ πά-

η τόσον πρῶτο; Ἀκόμα δὲν ἔχει ἐνδυθῇ... Δὲν ἀκούω,... δὲν καταλαβαίνω τίποτε... δὲν ἔρω... Νὰ περιμένω στὸ τηλέφωνο;... Νὰ μὲ ἰδῆτε σήμερα;... Εἶναι ἀνάγκη;... Θέλετε νάρθω;... Τὶ συμβαίνει δὲν ἐννοῶ... Θὰ μοῦ πῆτε;... Καλὰ—θὰ ἔλθω σ' ὀλίγον. Καλημέρα σας, —(ἀφήνει τὸ ἀκουστικὸν μὲ κάποιον ἀόριστον ὕφος βαρυθυμίας ποῦ ἔχει ὅταν ὀμιλεῖ εἰς τὸ τηλέφωνον στὸν Καράλη) Τὶ ἔλεγα με λοιπὸν;

Καράλης.—(μ' ἐλαφρὸν ἔχνος φροντίδος στὸ μέτωπο) Φαντάζεσθε ὅτι ἀξίζει τὸν κόπον νὰ τὸ ἐνθυμηθῇ κανεῖς πάλιν;

Λουκιανὸς.— Ἀνήσυχη ἀκούω ἦτο ἡ κυρία Ἀνθία ἀπὸ τὸ πρῶτο... (μ' ὕφος ἀδιάφορον) Δὲν βαρύνει... Λοιπὸν μοῦ εἶπατε ἓνα σωρὸ κομψὰ πράγματα καλὰ διὰ τὴν ἐλαφρὴν φιλολογίαν. — ἀλλὰ δὲν μοῦ ἀπαντήσατε στὸ ἐρώτημά μου; Καὶ αἱ συνέπειαι ἔπειτα αἱ εὐθύναι, αἱ υποχρεώσεις στὸν ἔρωτα; Τὰ κλάματα καὶ τὸ ξεπλήρωμα τῶν θυσιῶν;

Καράλης.— Ἀστειεῖσθε; Ἀλλὰ δὲν ὑπάρχουν τέτοια πράγματα σ' αὐτὲς τὲς ἐρωτικῆς τὲς ἱστορίας κύριε εἰσαγγελεῦ!

Λουκιανὸς.— Ἀλλὰ τί ὑπάρχουν;

Καράλης.— Ἐξαύλωμα μονάχα χυδαίων καὶ ἀναγκαίων κακῶν. — Εἴδατε ποτὲ κανέναν ἄνθρωπον ἐσεῖς νὰ μασσῇ, ὅπως τὰ πρωτόγονα χρόνια, σπυριά σιτάρι μῦλις θὰ τᾶχουν μαζέψει ἀπὸ τὸ χωράφι; Ὁχι βέβαια. Τ' ἀλέθει πρῶτα ὁ μύλος—τὸ λευκαίνει καὶ τὸ κάνει σὺν χιονοᾶχνη—τὸ παίρνει ἔπειτα ὁ ζαχαροπλάστης, τὸ ἐνώνει μέσα σὲ ζάχαρες, σὲ κρόκους καὶ σὲ βαλίτες καὶ σοῦ δίνει ἓνα θαῦμα γλυκάδας καὶ γεύσεως σὲνα ὁμορφώτατο κομψὸ μπισκοτάκι. Ἐγὼ στὸν ἔρωτα, κ. Εἰσαγγελεῦ, τὸν ἔχω κάμψῃ στὴ ζωὴ μου μιὰ τέτοια κομψὴ ἐπιστήμη—τὸν διπλῶ ἀπὸ τὲς μοιραῖες καὶ ἀναπόφευκτες χυδαιοτήτες του—τὸν κάνω λουλουδάκι, ἀνθάκι—ἓνα μπισκοτάκι—κάτι τέλος πάντων, ποῦ βέβαια πάντα διατηρεῖ κατὰ ἀπὸ τὸ ἀρχικόν του σιτάρι, ἀλλὰ δὲν θυμίζει πλέον οὔτε τὰ χόματα τοῦ χωραφιοῦ, οὔτε τὰ βώδια ποῦ τῶς

πειραν οὔτε τὸν σκαλιστὴ ποῦ τὸ σκάλισεν, οὔτε τὸν ποτιστὴ ποῦ τὸ πότισεν. Μαζεύω στὸν καιρὸν τοῦ τοῦ τριαντάφυλλο—δίχως νὰ κυττάω ὅτι ἡ τριανταφυλλιά ἔχει χωμένες τὲς ρίζες μέσα στὲς λάσπες καὶ ζῇ ἀπὸ τὸ χυμὸ τῆς λάσπης...

Λουκιανὸς.— Στὴ ζωὴ μου! Ἐγὼτε μιὰ πολὺ διασκεδαστικὴ συντροφιά, κ. Καράλη. Εὐτυχῶς (γελάει) ὅτι εἰμπορῶ νὰ σᾶς ἀκούω ἄνετα, διότι δὲν μᾶς ἀκούει κανένας ἄλλος ἐδῶ...

Καράλης.— Βέβαια! Γιατὶ νομίζω ὅτι εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ δικαστηρίου ἂν σᾶς τὰ ἔλεγα τέτοια πράγματα, ἀφεντα θὰ μὲ στέλνατε στὴν φυλακὴ ὡς ἐπικίνδυνον. Ναι; (νελᾷ ὕστερα ἀπὸ μιὰ τιγμὴ ἀφ' οὗ πηγαίνει σ' ἓνα παραθύρι ἀριστερὰ καὶ παρατηροῦν κατὰ τοῦ δρόμου) Ἀλλὰ τί γίνεται ὁ Μάρκος;

Λουκιανὸς.— Ἐστειλε νὰ σᾶς ζητήσῃ; Ἐχετε πονθενὰ καμμιὰν ἐκδρομὴν; Ἀκούσα κατὰ ἤλθεν αὐτοκίνητον.

Καράλης.— Δὲν σᾶς εἶπε τίποτε;

Λουκιανὸς.— Ὁχι.

Καράλης.— Ἐχετε τὴν καλωσύνη νὰ κουδουνίστε, μιὰ στιγμὴ, σᾶς παρακαλῶ, νάρθῃ ὁ Γιάννης;

Λουκιανὸς.— Εὐχαριστῶς (κουδουνίζει) Τὶ ἔλεγα με λοιπὸν; (ἔρχεται ὁ Γιάννης.) Γιὰ κύτταξε σὲ παρακαλῶ, Γιάννη, τί γίνεται ὁ κ. Μάρκος. Φέρε μας δυὸ καφέδες Γιάννη! (ἔπειτα ἀπὸ λίγο ἀφ' οὗ τοῦ προσφέρει τσιγάρο) Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι ἔχετε ἐπάνω σας καὶ κατὰ ἐλαφροντικά, κ. Καράλη. Ἐγὼ σᾶς ὑπέθετα γιὰ πολὺ περισσότερον...

Καράλης.— Διστραμμένον; Βέβαια Εὐχαριστῶ...

Λουκιανὸς.— Ὁχι! Ἀλλὰ περισσότερον κοιματισμένον... Ἀλλὰ καμμιὰν φιλὴν καθαρὴν δὲν εἶχατε ποτὲ με καμμιὰν γυναῖκα;

Καράλης.— Φιλίαν; ἀστειεῖσθε;

Λουκιανὸς.— Κάθε ἄλλο Ρωτῶ νὰ μάθω ὅτι δὲν ἔρω

Καράλης.— Ὁχι! Διότι δὲν ὑπάρχει τέτοιο πρᾶγμα κ. εἰσαγγελεῦ. Οὔτε πρέπει νὰ πλανώμεθα με ψεύτικες ὑποκοιτίες στὰ

αἰσθημάτων μας. Ἐγὼ ἔμαθα ὅλες μου τὲς ἐρωτικές ἀμαρτίες νὰ τὲς κάνω ὡμορφες μόνο μὲ τὴν εἰλικρίνεια. Φιλία γιὰ ἓναν ἄνδρα νέον καὶ μιὰ γυναῖκα ὡμορφη, εἶναι μιὰ ὑποχρῆσις γιὰ νὰ κρύβει κάποια λεπτὴ διαφορά.

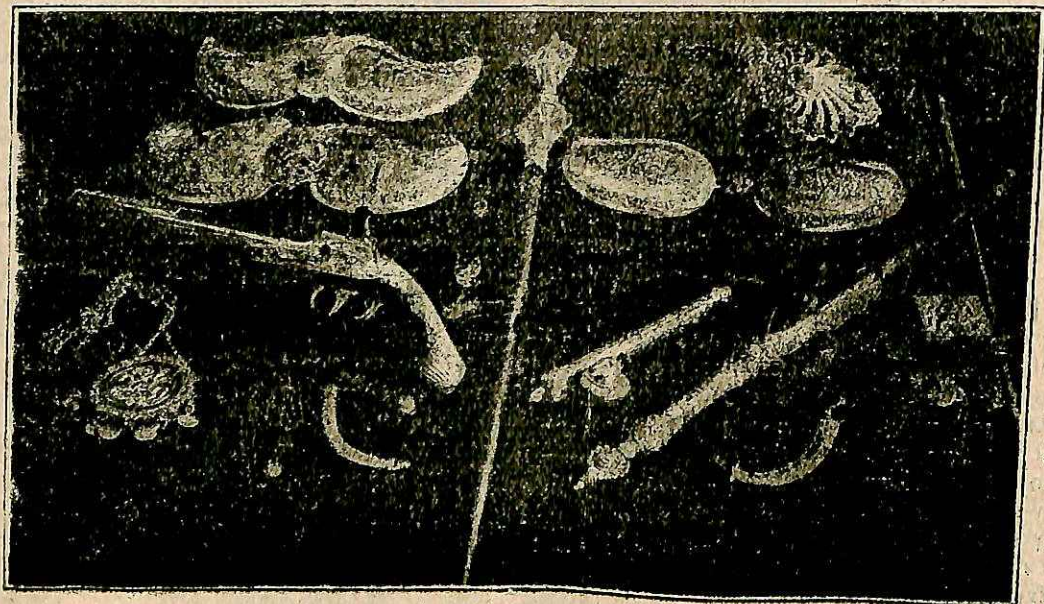
Λουκιανός.—Ὡστε πάντοτε σὰς ἀρέσει ὁ ρόλος τοῦ Δὸν Ζουάν...

Καράλης.—Κάθε ἄλλο. Ἀντίθετα ἀπὸ τὸν Δὸν Ζουάν. Ὁ Δὸν Ζουάν κηρυγáει τὲς γυναῖκες. Ἐγὼ πονῶ ἅμα μιὰ γυναῖκα μὲ πλησιάζει. Αἰσθάνομαι ἀμέσως πὼς μιὰ ἀμαρτωλὴ μεταξωτὴ κλωστὴ νὰ μὰς δένη, καὶ τὴν εἰδοποιῶ—«φυλάξου, τραβήξου ἀπὸ μένα. Ἡ καρδιά μου εἶναι ἐπικίνδυνη γιὰ τὲς αἰσθηματικές γυναῖκες. Νομίζετε σεῖς ὅτι τὸ θέλω; εἶναι κάποια μοιροῖα πράγματα. Εἶναι σὰν αἱ φανταχτερὲς φλόγες γιὰ τὰ μάτια τῶν παιδιῶν ποὺ πηγαίνουν νὰ βάζουν τὰ χέρια ἐπάνω τοὺς. (Ὁ Γιάννη; φέρνει τοὺς καφέδες καὶ

ἀπασύρεται.)

Γιάννης—(ἤσυχα ἀπὸ τὸ βάθος) Νὰ μιὰ ἡσυχὴ κουβέντα ποὺ μοῦ φαίνεται θὰ σκάσει στὸ τέλος σὲ μιὰ μπόμπα (βναίνει).

Καράλης.—(συνεχίζων) Εἰλικρινῶς, κ. Λουκιανέ, σὰς ἀνοίνω τώρα μιὰ πολὺ κρυφὴ γωνιά τῆς ψυχῆς μου. Ἀπ' ἐδῶ ἀρχίζει ἡ μοιραία μου δυστυχία πάντοτε. Διότι κάθε γυναῖκα ποὺ θὰ στέρεξη ν' ἀκούσῃ μιὰ τοῦτοια εἰλικρινῆ ἐξομολόγησι ἀπὸ ἓναν ἄνδρα ποὺ δὲν εἶναι οὔτε χυδαῖος οὔτε ἀποκτηνωμένος, ἀρχίζει ἀθελὰ νὰ ἐνώνεται πλέον ἀδιάσπαστα μαζὺ του μὲ τὴν ἀράχνη κλωστὴ ἑνὸς κοινοῦ ἀμαρτωλοῦ στοχασμοῦ. Οὔτε εἰμπορῶ ἐγὼ νὰ νοιώσω καμμιά ἀληθινὴ ὥραία γυναικεία σχέσι, βαθεῖας φιλίας μεταξύ ἄνδρος καὶ γυναικός, ἂν μιὰ τρυφερὴ ἐρωτικὴ συμπάθεια δὲν τοὺς ἐνώνη (σηκώνεται καὶ γελάει)—Νομίζω ὅμως ὅτι σὰς κάνω μίαν διὰ

Η ΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΧΡΥΣΟΧΟΪΑ, Ἀπὸ τὰ ἐκθέματα τοῦ Καταστήματος

Δ. Τζουμάκα καὶ υἱὸν ἐξ Ἀελοφύς

(Φωτ. Κουτσαβέλη)

ξί, κ. εἰσαγγελεῦ, ποὺ οὔτε οἱ κώδικες οὔτε ἡ χρηστομάθεια ἐθεώρησαν σκόπιμον νὰ τὴν θεωρήσουν διδακτικὴν. Ὁρισμένως κατέστρεψα τὰ χρηστά σας ἔθνη. Σὰς βλέπω νὰ μ' ἀκούτε προσεκτικὰ πολὺ προσεκτικὰ καὶ πάρα πολὺ πρόθυμα, (ἀνυπόμονα) Ἀλλὰ τί γίνεται ὁ Μάρκος;

Λουκιανός.—Κάθε ἄλλο. Μπορεῖ ν' ἀκούῃ κανεὶς ἅμα εἶναι δικαστικός, τὸν συνήγορον ἑνὸς ἀνθρώπου, ποὺ στολίζει μ' ὡραία φῶτα τὲς πειδ σκοτεινὲς πράξεις τοῦ πελάτου του... Κι' ἐσεῖς ἔχετε τέτοιον πελάτην μέσα σας καὶ συνηγορεῖτε. Εἶναι ὁ ἑαυτός σας. Ἀλλὰ εἰλικρινῶς, πέστε μου, ποτὲ δὲν ἐγνωρίσατε μιὰν ἀληθινὴν φιλίαν δίχως νάνα ἑρωμένη σας;

Καράλης.—Μιὰ φορὰ μονάχα. Ἀλλὰ τὸ πλήρωσα ἀκριβὰ καὶ τὸ πληρώνω ἀκόμα.

Λουκιανός.—Πῶς;

Καράλης.—Ἴσως καὶ τὸ ὅτι εἶμαι ἐδῶ, ἀκόμα ἀποπληρωμὴ τῆς πλάνης ἐκείνης εἶναι.

Λουκιανός.—Δὲν νοιώθω.

Καράλης.—Θὰ τὸ νοιώσετε κι' αὐτὸ. Μιὰ φορὰ λοιπὸν ἐπαῖξα τὸν ρόλον τοῦ φίλου. «Ἐπῆγα σὰν φίλος» σ' ἓνα σπῆτι πολὺν καιρό. Ἀλλὰ τί τὸ ὄφελος; Ἄμα βρεθοῦν δυὸ ἄνθρωποι γεννημένοι μὲ μιὰν ἰδιοσυγκρασίαν ἐρωτικῆς φιλίας τὸ μοιραῖο θάρρη μόνον του, Ἐπονέσαμε, ἐπικραθήκαμε ἡτταννισθήκαμε μ' ὑποχρῆσις καὶ στὸ τέλος τί ἐγίνε; Ἐνα πρωτὶ ἐβγήκαμεν ἐρρασταὶ ἀπὸ τὴν κρεββατοκάμαραν τῆς «Ἀγνῆς φιλίας».

Λουκιανός.—Θάηταν βέβαια καμμιά πολὺ ὡμορφη γυναῖκα.

Καράλης.—Ὁμορφη, γητευτική, σαγηνεύτρα, σειοήνα, ξελογιάστρα. Ἐξαίσια καὶ σὸν ξελογισμό τῆς καὶ σὴν ἀμαρτίαν τῆς. Κι' ἀμαρτήσαμε — ἀμαρτήσαμε πολὺ μαζύ.

Λουκιανός.—Φαντάζομαι τί θυσίες θάχετε κάνει γι' αὐτήν;

Καράλης.—Καὶ τρέλλες καὶ θυσίες.

Λουκιανός.—Σεῖς;

Καράλης.—Ὅπως δὴποτε κι' ἐγὼ. Ἀλλὰ πρὸ πάντων αὐτῇ. Ἐκανε ὅλες τὲς θυσίες—ὅσες γυναῖκες λέγουν θυσίες, γιὰ ἓ-

ναν ἄνδρα. Ἀκόμα (γελάει) καὶ τὴν «ὑπερτάτην θυσίαν»—ἐγίνε δική μου.

Λουκιανός.—Γιατὶ γελάτε;

Καράλης.—Γιατὶ εἶπα κάποια πολὺ καθυστερημένη ἢ μᾶλλον πάρα πολὺ κοινὰ τυπὸν καὶ σχολαστικὴν φροῆσιν.

Λουκιανός.—Δηλαδή;

Καράλης.—Πῶς νὰ σὰς πῶ; Νὰ αὐτὴ ἡ ἐκφρασις «ἡ ὑπερτάτη θυσία» εἶναι σὰν μιὰ ταμπέλλα ποὺ βάζουν αἱ γυναῖκες ἀπ' ἔξω ἀπ' ὅλες τὲς θυρίδες τῆς καρδιάς των, ὅτον ἀμπαρῶσουν μέσα τοὺς μιὰ ἀμαρτία. Μιὰ ἐτικέττα ποὺ κολλοῦν ἐτάπάνω σ' ὅλα τὰ βάζα ὅπου κλείνουν τὰ ἐρωτικὰ τοὺς μυστικά—«ὑπερτάτη θυσία»!

Λουκιανός.—Καὶ θαρροῦτε λοιπὸν ὅτι δὲν εἶναι ὑπερτάτη θυσία αὐτὸ γιὰ μιὰ γυναῖκα; Νὰ δοθῇ σέναν ἄνδρα νὰ κερῇ δική του;

Καράλης.—Γιὰ σὰς βέβαια. Γιὰ ἓναν ἄνδρα πολὺ ἀγνὸν καὶ σώφρονα ποὺ ἔχει τὲς γυναῖκες ἀπὸ τὰ λόγια τῶν ρωμαντικῶν ποιητῶν μόνον. Ἐτοί φαντάζει τὸ πρᾶγμα. Γιὰ ἓναν ὅμως ποὺ τὲς εἶδε τὲς γυναῖκες μὲ πολλὰ πρόσωπα καὶ μὲ πολλὰ προτραῖτα, καὶ μὲ πολλοὺς ἐραστὰς—ὄχι. Αὐτὴν τὴν «ὑπερτάτην θυσίαν» μπορεῖ νὰ τὴν προσφέρει μόνον μιὰ φορὰ μιὰ κοπέλλα στὴ ζωὴ τῆς. Ἀλλὰ καὶ τότε πρέπει νὰ ἐκτιμηθῇ πάλιν καλὰ ἡ ἐσωτερικώτερη ἀξία τῆς, ἡ διάθεσις καὶ ἡ εἰλικρίνεια τῆς προσφοράς τῆς....

Λουκιανός.—Σ' ἐσὰς τί διάθεσιν καὶ τί ἀξίαν ἐπάνω κάτω εἶχεν ἡ ὑπερτάτη θυσία τῆς φιλίας σας;

Καράλης.—Τῆς εἶχα ἀρέσει. Ἐλεγον γιὰ μένα ὅτι εἶμαι γυναικάς. Μ' εἴξευρε κομπὰ διεφθαρμένον. Ἦτο φιλάσσοκος. Εἶχα καὶ χορήματα πολλὰ. Μ' ἤθελεν ἄνδρα τῆς. Ἀπλώσε λοιπὸν τὸ δίχτυ τῆς «ὑπερτάτης θυσίας» γιὰ νὰ κάμῃ τὴν ὑπερτάτην ὑπόθεσιν τῆς ζωῆς τῆς.... Ἀκούστε με, κ. εἰσαγγελεῦ, ἐσεῖς ποὺ δικάζετε δὲν τὰ ξέρετε καθόλου καλὰ πελλὲς φορὲς αὐτὰ τὰ πράγματα. Σὰς ἀκούει κανεὶς ὅταν ἀγορεύετε καὶ μαστιγώνετε τὸ σύμπαν τὸ λέτε χίλιες φορὲς «ἀποπλάνησις», «ὑπερτάτη θυσία», καὶ γελάει κανένας μαζὺ σας. Μήπως ἐσεῖς ποιεῖς ἀπὸ τοὺς δυὸ πολλὰκις

ἀποπλανᾷ σ' αὐτὲς τὲς ἐρωτικὲς ἱστορίες, ὁ ἀνὴρ ἢ ἡ γυναῖκα!

Λουκιανός.—Ἐσὺ βέβαια πάντοτε αἱ γυναῖκες σὰς ἀποπλανοῦν καὶ θὰ σὰς διαφθείρουν..... Εἶσθε τόσον ἀθῶος καὶ ἀνῆκερος! Ἀλλὰ δὲν θὰ ὑπάρχη ἀμφιβολία ὅτι θὰ ἦταν ἐξαισιῶς ὁμοιοφὴ ἐκείνη ἡ φίλη σας.

Καράλης.—Ναὶ! ἐξαισία.

Λουκιανός.—Ἦταν ἀπὸ τὴν πόλιν; ἂν ἐπιτρέπεται;

Καράλης.—Ναὶ ξέρετε ποιά ἦταν; (Κουδουνίζει)

Λουκιανός.—(ἀμέριμνα) Ὁχι βέβαια!

Καράλης.—(ἡσυχά) Ἦταν ἡ κυρία Λουΐζα Καδά.....

Λουκιανός.—(ἀναπατῶν ὄρθιος). Ἀστετεύεσθε;

Καράλης.—Καθόλου! Ὁμιλῶ σοβαρά.

Λουκιανός.—Ἡ Λουΐζα Καδά; ἡ ἀρβωνιαστικιά τοῦ ἀδελφοῦ μου;

Καράλης.—(ἥρεμα) Δὲν εἶναι ἀρβωνιαστικιά του οὔτε θὰ γίνῃ. Ἦσυχάστε.... Τότε τί διάβολο σὰς ὁμιλῶ τόσην ὥραν; Δὲν σὰς εἶπα—ὅτι σεῖς μὲ θεωρεῖτε δι' ἀφθαρμένον—ἀλλὰ ἐμένα ἡ καρδιά μου ψεύδος καὶ ἀπάτην δὲν ἔννοιωσε ποτὲ διὰ τοὺς φίλους μου; ὁ Μάρκος τὰ ξέρεי δλα.—

(μπαίνει ὁ Γιάννης)

Γιάννης.—Ἡ κυρία Ἄννα, θέλει νὰ ἰδῇ τὸν κύριον εἰσαγγελέα. Ἀργήσατε λέγει νὰ πάτε σεῖς κι' εἶναι ἀνάγκη.—

Λουκιανός.—Κύριε Καραλή, εὐρίσκομαι τὸ ἐννοεῖτε—σὲ κάποιον ἐκπληξιν ὀδυνηράν..... Ἀρχίζω νὰ αἰσθάνομαι καὶ ποῖον βοῦρξον καὶ ἐγὼ δὲν εἶμαι συνειθισμένος σὲ τέτοια ἀτμόσφαιραν, θὰ σὰς παρακαλέσω νάχητε τὴν καλωσύνην νὰ περάσητε στὸ σαλόνι διὰ νὰ ἰδῶ τὴν κυρίαν (στὸν Γιάννη) ὁδήγησε τὸν κύριο στὸ σαλόνάκι, Γιάννη, εἰδοποίησε τὴν κυρίαν νάρθῃ.

(Ἀκοχολουθεῖ)

“ΛΥΤΡΩΜΟΣ”

XIX

Ἀπόψε σ' ἀναμέτρησα, ὦ δυστυχία κι' ὦ πόνε καὶ σένα σείδα ὦ ἐρημιά καὶ σένα πλήξη ἀκέρῃα...
—Ἀπόψε ποὺ σκυθρόπιασαν πόναν καὶ μὲ τὰς τέλει φτωχή καρδιά μου κι' ἄρρωστη χυνοπωρίσιε κλῶνε

κλῶνε ποὺ οἱ ἀνέμοι δέχνουνε καὶ τὰ σαράκια τρώνε κι' ὅλα καὶ μὲς σου γίνανε καὶ φίδια καὶ μαχαίρια ἀπόψε ἔλα νὰ κούνημε τὸ πρόσωπο στὰ χέρια κι' ἔτσι πολὺ ἔλα κλάψωμε ὦ! συντροφέ μου μόνε...

Ὅμως τρελλέ, γιατί κι' ἀπόψε μάταια νὰ κλάψῃς; Τὰ ὄνειρά σου πῆγαινε χαρσόμενος νὰ θάψῃς κι' ἀπ' τοὺς καὶ μὲς σου τὲς κλαβιὲς προσπάθα νὰ λυθῇς.

Κι' ἀπὸ τὸν Πόνον ἀγέρωχος, ἔψωσε πρὸς ψηλὰ τὸ Σαρκασμὸ ποὺ βλαστημάει, ξεσκίζει καὶ γελᾷ...

Τῆς τραγωδίας τῆς ἰδίας σου, γίνε ἀσυγκίνητος θεατῆς.

Γιάννης Γούνης 1930

ΤΑΚΗΣ ΠΕΛΛΕΡΙΝ

ΤΟ ΓΕΛΟΙΟ

Μόλις ἀντικρύσῃ ὁ ἀναγνώστης τὴν ἐπιγραφὴν, θὰ νομίσῃ περιττὸν καὶ μάταιον νὰ προχωρήσῃ περαιτέρω πιθανῶς μὲ τὴν ἰδέαν, ὅτι τὸ φαινόμενον τοῦτο τοῦ ἀνθρώπου, τὸ ὁποῖον προβάλλεται ὡς θέμα ἐρεύνης τῆς παρούσης, ὡς ἐκφρασίς τοῦ ἀνθρώπου κοινῇ, εἶνε γνωστὸν καὶ πασίδηλον καὶ ὡς πρὸς τὰ αἷτια τῆς προκλήσεώς του καὶ ὡς πρὸς τὸν σκοπὸν, διὰ τὸν ὁποῖον προκαλεῖται. Ὁ δὲ ἀρευνήτης ζητῶν νὰ ἐμβαθύνῃ εἰς τὸ φαινόμενον τοῦ γέλοιου θὰ ἰδῇ μετὰ τῶν λοιπῶν μεγάλους ἀρευνήτας τῶν ἀνθρωπίνων ἐκδηλώσεων νὰ θέτουν εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ γέλοιου ὅχι καὶ εὐκαταφρόνητον μέρος τῆς ὀξείας προσοχῆς τῶν.

Διὰ μὲν τὸν ἀναγνώστην δὲν ἔχομεν ἢ νὰ εἰπώμεν, ὅτι πολὺ ὀλίγον εἶναι γνωστὴ καὶ δυσκολὴ πὼς καθίσταται φανερά ἡ προέλευσις καὶ ὁ σκοπὸς τοῦ γέλοιου, διὰ δὲ τὸν ἐξεταστήν, ὅστις πρὸ τοῦ ὄγκου τῶν ἀρευνητῶν κατὰ ποῖον καὶ ποσὸν πιθανὸν νὰ διστάσῃ ἐν τῇ ἀποκρίσει τῆς ἐρεύνης τοῦ φαινομένου, ἔχομεν νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι, ἐπεὶ τὸ γέλοιο εἶναι ὡς ἀντικείμενον ἐξετάσεως τοσοῦτον ἐλκυστικὸν καὶ σύνηθες διὰ τὸν ἀνθρώπινον βίον, δὲν πρέπει νὰ μὴ τολμήσῃ νὰ προσφέρῃ, πρὸς τοὺς ἄλλους, ὅπως δὴποτε μεγάλους, καὶ οὗτος τὴν ἰδικὴν τοῦ γνώμης πρὸς διαλεύκανσιν ἐνδὸς τόσο ἀπλοῦ κατ' ἐπιφάνειαν καὶ εὐκόλου κατ' ἀρχὴν. ἔλλα πολὺ δυσκόλου εἰς λύσιν φαινομένου.

Οἱ ἀρευνῆται τῶν ἀνθρωπίνων φαινομένων εἰδικῶς οἱ φιλόσοφοι περιφέροντες τὴν ἐξέτασιν τῶν εἰς τὰ ποικίλα τοῦ κόσμου προβλήματα εἰδὼν καὶ μίαν ἀπάντησιν εἰς τὴν ἐρώτησιν «διατί γελῶμεν;» τοιαύτην, ὥστε νὰ φαίνεται μᾶλλον σύμφωνος πρὸς τὸ λοιπὸν περὶ τοῦ σύμπαντος σύστημά των. Ὡς αὐτοτέλεις δὲ καὶ ἀνεξάρτητον ἀντικείμενον ἐρεύνης τὸ εὐκολώθη ὁ σύγχρονος γάλλος φιλόσοφος Henri Bertson, (1) ὅστις τὸ 1901 ἐξέδωκεν ἕνα μικρὸν, ἀλλὰ διεξοδικὸν βιβλίον περὶ τοῦ γέλοιου (le rire), καθὼς καὶ ὁ ἀγγλος ψυχολόγος James Sully, ὅτις ὁ ἴδιος ἔρπον μετὰ τὸν πρῶτον χωρὶς ἀσ. α. λῶσιν ἔχῃ πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν ἐργασίαν του

πρῶτον ἐξέδιδε νέαν μελέτην περὶ τοῦ γέλοιου. Σταθμὸν λοιπὸν εἰς τὴν ἀρευναν τοῦ φαινομένου τοῦτου ἀποτελεῖ τὸ βιβλίον τοῦ Bertson, διότι εὐθὺς κατόπιν εἰδικὰ κεφάλαια προσοχῆς καὶ μελέτης διέτεθησαν—χωρὶς νὰ παύουν καὶ σήμερον—εἰς τὰ μεγαλύτερα ψυχολογικὰ καὶ κοινωνιολογικὰ συγγράμματα.

Ἀπὸ τῶν ἀρχαίων ἤδη χαόνων ἔχομεν νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι ὁ Ἀριστοτέλης ἀποδίδει τὴν προέλευσιν τοῦ γέλοιου εἰς τὴν ἀπώλειαν τοῦ μεγάλου καὶ δημιουργίαν μικροῦ ἐκ τούτου, εἰς τὴν κατανίκησιν τοῦ ἐυγενεῶς ὑπὸ τοῦ χυδαίου. Κατὰ τὸν Σταγειρίτην φιλόσοφον συνίσταται τὸ γέλοιο εἰς τοῦτο μόνον, ὅτι ὁ ἀνθρώπος βλέπων ἐμπρὸς του νὰ παρουσιάζεται ἐκ τινος μεγάλου ἕνα μικρὸν πρᾶγμα, ἀπὸ βουνοῦ ποτικὸς καὶ νὰ κατανικᾶται ὁ εὐγενὴς ὑπὸ τοῦ χυδαίου, ὁ γίγας ὑπὸ νάνου, ὁ ἐνδοξος ὑπὸ ἀσήμον καταλήγει εἰς τὸ γέλοιο. (2) Ἀπὸ τὴν γενικὴν θέσιν τοῦ δειλοῦ μᾶς προκαλεῖται τὸ γέλοιο, ὅπως εἰς τὴν παρατιθεμένην ὑπὸ τοῦ Θεοφράστου περιπτώσιν (3): ὁ δειλὸς ἀφῆσας τὴν μάχην τῶν μεγάλων κατὰ τὸ καθήκον καὶ εὐγενὴ πρᾶξιν, «ἐν τῇ σκηνῇ ὁρῶν τραυματίαν προσφερόμενον τῶν φίλων προσδραμεῖν καὶ θαρεῖν κελεύειν καὶ τοῦτον θεραπεύειν καὶ περισπογγίζειν καὶ μνίας σοφείν καὶ πᾶν μᾶλλον ἢ μάχεσθαι τοῖς πολεμίοις». Εἰς τὴν γνώμην ταύτην προήχθη ὁ Ἀριστοτέλης παρατηρήσας ἰδίως τὰς συγχρόνους τῶν μεγάλων τραγωδιῶν κωμωδίας, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν παρῳδίαν τῶν πρῶτων. «Ἡ ἀντιπαραβολὴ» τῆς τραγωδίας καὶ κωμωδίας ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους (4) καὶ ὁ χαρακτηρισμὸς τῆς δευτέρας ὡς τμήματος μᾶλλον τῆς πρώτης ὑπὸ τὴν ἀντίθετον περιγραφὴν καὶ ἀποτύπωσιν τῶν ἀνθρωπίνων πράξεων, καὶ τύπων μᾶς ἀγεῖ νὰ πιστεύσωμεν, ὅτι ὁ ἡμέτερος φιλόσοφος τὸ γέλοιο, τὸ ὁποῖον μᾶς προκαλοῦν τὰ πρόσωπα τῶν κωμῶν τοῦ Ἀριστοφάνους, ἀποδίδει ὡς τὴν παράθεσιν μεγάλων πρεπῶν πράξεων εἰς τὴν ὀλίσιν εὐτελεῶν πραγμάτων καὶ ἀντιθέτως. Ἐν τῇ ἀντιθέσει ταύτῃ εἰσέρχεται ἀπάτη τις, τὴν ὁποῖαν διακρίνει ὁ Ἀριστοτέλης ὀρίζων ὡς ἐξῆς: αὐτὴ δὲ ὁ γέλος παρακοπή τις καὶ ἀπάτη διὸ καὶ τιμωμένοι εἰς τὰς φρένας γελῶσιν. Οὐ γὰρ ὁ τυχὼν τύπος ἐστίν, ὃ γελᾷται;

τὸ δὲ λαθραῖον ἀπατητικόν. Διὰ τοῦτο γίνεταί ὁ γέλως καὶ οὐ γέυεται ὑπ' αὐτοῦ.

Τῆς ἀντιθέσεως πάλιν τῆς οἰκίας πρὸς τὸν λίθον προκαλεῖται γέλοιο ἐκ τοῦ ἀρτείου, τὸ ὁποῖον ἀναφέρει ὁ Ἰερωνίμης: «σχολαστικὸς οἰκίαν πιλῶν λίθον ἀπ' αὐτῆς εἰς δαίμα περιέφερε».

Οὕτως ἡ γνώμη τοῦ Ἀριστοτέλους περὶ τοῦ χρόνου καὶ τῆς αἰτίας τοῦ γέλοιου εἶναι ὅτι τοῦτο παράγεται ἐκ τῆς ἀντιθέσεως δύο διαφόρων πραγμάτων καὶ τῆς ὑπερσχύσεως τοῦ εὐτελεστεροῦ.

Ὁ Descartes (5) ἀντιλεῖ πνοὴν καὶ δούλαμιν πρὸς ἐρμηνείαν τοῦ γέλοιου ἀπὸ τῶν μεταφυσικῶν, δι' ἧς καὶ ἐδημιούργησε τὴν θεωρίαν του περὶ τοῦ κόσμου. Θέτει τὸν συμπαν ὑπὸ μίαν αὐστηρὰν τάξιν καὶ τὸ λογικὸν ὄν ὑπὸ τὴν μόνην ἀγάπην τῆς παγκοσμίου τάξεως, ἥτις ὑφισταμένη εἰς τὸν ἐξωτερικὸν κόσμον ὑφίσταται καὶ εἰς τὴν ψυχὴν, τῆς ὁποίας πάντα τὰ πάθη αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ εἶναι ἀγαθὰ. Τὸ γέλοιο κατὰ τὸν Descartes εἶναι δικαίαι καὶ ἀναπόφευκτος

χαρὰ ἐκ κόπου ἀξίου προκαλούμενη. Μετὰ τὴν τῆς χαρᾶς, τοῦ ἀγαθοῦ καθ' ἑαυτοῦ, ἀφύσους, καὶ τοῦ κόπου ἢ τῆς λύπης, ἐτέρου πάθους ἀγαθοῦ πάλιν καθ' ἑαυτοῦ, ἐνυπάρχει τὸ γέλοιο, τὸ ὁποῖον πάλιν εἶναι ἀγαθὸν καθ' ἑαυτοῦ, ἀλλὰ γίνεται καὶ κακόν, ὅταν τὰ προκαλοῦντα αὐτὸν δύο πάθη, χαρὰ καὶ λύπη, καθύσουν πλεόν να εἶναι ἀγαθὰ. Ἄν δὲ τὸ γέλοιο καταλήγῃ εἰς ζημίαν δι' ἐκείνον ποῦ δὲν τὸ ἡξιώθη, τοῦτο προέρχεται ἐκ τοῦ οἰκτιρμοῦ, τὸν ὁποῖον αἰσθάνομεθα, ἐν ᾧ, ὅταν εἶναι ἡγαθὸν καὶ μάλιστα εἰς ἄνθρωπον ἀνάξιον, ἐγγεννᾶται ἡμῖν ζηλοτυπία. Ἡ εὐτυχία ἐκείνου ποῦ τὸ ἀξιοῦται, μᾶς προκαλεῖ καθαρὰν χαρὰν, ἡ δὲ χροιά τοῦ κακεντρεχοῦς ἢ σατυρικοῦ γέλοιου κατακυροῖ τὴν ἐγκατάστασιν τῆς τάξεως τοῦ κόσμου λόγῳ σφάλματος ἐπανορθουμένου δι' ἐξίλασμον. Οὕτως τὸ φῶτι νὸν καρτεσιανὸν πνεῦμα παράγει τὸ γέλοιο μόνον ἐκ τῆς συνταράξεως νῆς ἀγαθῆς καθ' ἑαυτὴν τάξεως τοῦ κόσμου, ἐξ ἧς ἔσω τοῦ ἀνθρώπου, εἴτε πρὸς τὸ καλὸν εἴτε τὸ κακόν.

Ἄλλ' ὁ μαθητὴς τοῦ Th. Hobbes τὸν «Λεβιάθαν ἢ τὴν οὐσίαν, τὴν μορφήν καὶ τὴν ἰσχύϊν τοῦ Κράτους», ὅπου ἀναπτύσσει τὴν θεωρίαν του περὶ τοῦ ἐμπειρισμοῦ, τῆς ἠθικῆς τοῦ ἐγωισμοῦ καὶ τοῦ ὑψίστου ἀγαθοῦ τοῦ ἀνθρώπου τείναντος νὰ θριαμβεύσῃ ἀδιαφορῶν διὰ τῶν πρὸς τοὺς λοιποὺς σύγκρουσιν, παραδέχεται, ὅτι τὸ γέλοιο παράγεται ὑπὸ τοῦ συναισθήματος τοῦ θριάμβου, τὸν ὅτιον μᾶς προκαλεῖ νὰ θαυμάσωμεν ἢ εἰς μᾶς αὐτοὺς αἰφνιδία ἀποκάλυψιν πλεονεκτημάτων τινῶν, σχετικῶς

οὐ ἐν σχέσει πρὸς τι ἄλλο πρόσωπον. Ὁ ἄνθρωπος ὁρᾶται παντὸς τοῦ συντελοῦντος εἰς τὴν εὐμερίαν, ἐπιτύχῃ ν δὲ τοῦτο καταλήγῃ εἰς τὸ γέλοιο. Ἡ πάλιν, τὴν ὁποῖαν διεξάγει εἰς τὸν βίον ὁ ἄνθρωπος, ἀγεί τοῦτον εἰς τὸν θρίαμβον καὶ γελᾷ. Οἱ ἄλλοι, οἱ καταβαλλόμενοι, ἀπέχουν πολὺ τοῦ γέλοιου. Συνταράξεως τῆς τάξεως εἶναι ἀποτέλεσμα τὸ γέλοιο κατὰ τὸν Descartes τῆς αὐτῆς πάλιν καὶ ταραχῆς, ὑπὸ ἐμπειρικωτέρων καὶ ὑλικωτέρων μορφῶν, εἶναι δὲ μισοῦργημα τὸ γέλοιο.

Ὁ Fried Hegel (6) προσκείμενος κατὰ τι πρὸς τὸν Hobbes παραδέχεται, ὅτι τὸ γέλοιο παράγεται ἐκ τῆς ζωηρᾶς καὶ αἰφνιδίας ἀντιλήψεως μιᾶς ἀντιθέσεως, μιᾶς διαφοράς ἢ ἐλλείψεως σχέσεων, μιᾶς διαφορᾶς ἢ τέλος ἐκ τινος πραγματος ἐρχομένου εἰς τὴν συνάντησιν κανονικῆς τινος τάξεως πραγμάτων. Ἐξηγῶν οὗτος συμπληρωτικῶς ἐπιλέγει, ὅτι ὁ εὐθυμὸς χαρακτὴρ τοῦ γέλοιου προέρχεται ἀπὸ μίαν ἱκανοποίησιν τὴν ὁποῖαν δοκιμάζομεν, ὅταν αἰσθανάμεθα τὸν ἑαυτὸν μᾶς ἱκανὸν νὰ συλλάβῃ τὴν ἀντίθεσιν εἰς κάποιο ζήτημα ἢ τὴν εὐχαρίστησιν ν' ἀνακαλύψωμεν τὸν ἑαυτὸν μᾶς εὐφυῆ καὶ πνευματώδη. Μίαν εἰδικὴν περὶ πτωσιν τοῦ γέλοιου προσπαθεῖ νὰ ἐρμηνεύσῃ ὁ γερμανὸς φιλόσοφος, τὴν εὐθυμὸν διὰ τῆς κατανόησεως ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου, ὅτι εἶναι εἰς θέσιν, ὑπὸ τὴν ἀπομύνην τῆς ἱκανότητος, νὰ καταλάβῃ τὴν ἀντίθεσιν τὴν ἀναφυομένην εἰς ἐγερόμενον ζήτημα ἢ νὰ φθάσῃ τέλος εἰς τὴν ἱκανοποίησιν του, ὅτι ἐννοήσας τὴν ἀντίθεσιν ἀποκαλύπτεται εὐφυῆς.

Ἐτέρα θεωρία περὶ τῆς γενέσεως τοῦ γέλοιου εἶναι ἡ τοῦ lamman, Kant, (7) ἢ ὀνομαζομένη τῆς «πεπληρωμένης ἀναμονῆς, (attente becue), ἥτις φαίνεται μᾶλλον, ὅτι εἶναι μορφή τῆς ἀντιθέσεως τοῦ Hobbes καὶ Hegel. Ἄλλ' ἡ θεωρία τοῦ Kant εἶναι πολὺ περισσότερον ψυχολογικὴ χρησιμεύσασα ὡς βάσις συμπληρώσεως καὶ ἐξελίξεως ἀργότερον ὑπὸ τῶν ψυχολόγων τοῦ παρελθόντος. Κατὰ τὸν φιλόσοφον τῆς Κενσιβέργης τὸ γέλοιο μᾶς προκαλεῖται διὰ τῆς αἰφνιδίας εἰς μηδὲν μειώσεως μιᾶς ἐντατικῆς ἀπασχολήσεως. Ἡ μεγάλη πρὸς τι ἀφοσίωσις καὶ ἡ ἐντεταμένη εἰς τοῦτο ἀπασχόλησις προκαλεῖ πάντοτε κατὰ τοῦτον, τὸ γέλοιο, ὅταν ἡ ἐντασις αὕτη τῆς ἐνεργείας τοῦ ἀνθρώπου καταλήγῃ εἰς μηδὲν. Οὕτως ἐξηγεῖ πᾶσαν μορφήν τοῦ γέλοιου, τὴν εὐθυμὸν καὶ εὐσπλαγχνικὴν.

Ἀκόμη περισσότερον ψυχολογικὴ εἶναι ἡ ἐρμηνεία, τὴν ὁποῖαν διδὶ εἰς τὸ γέλοιο ὁ ἄλλος ψυχολόγος καὶ φιλόσοφος H. Spencer εἰς τὴν «ψυχολογίαν» του. Οὗτος παραδεχόμενος ὡς ἀξίωμα, ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι λογικὸν ὄν καὶ φίλαντον, σπανίζεται τὸ γέλοιο ὡς δημιούργημα τῆς ἀπολυτρώσεως του. Ὁ ἄνθρωπος ἀπολυτρουται (se decharge) διὰ τοῦ γέλοιου, τὸ ὁποῖον προκολεῖται διότι ἔρχεται τὸ μικρὸν ἐκεῖ, ὅπου ἀνεμένετο τὸ μεγαλύτερον. Ὁ ἐργαζόμενος ἐντείνει τὴν προσοχὴν του, ἥτις οὕσα διοδέσιμος μεταβάλλεται εἰς ἐργασίαν ἐν τῇ χοίρᾳ τοῦ γέλοιου. Ὅπως εἰς τὸ παιγνίδι ὁ Spencer βλέπει μίαν ἀπολύτρωσιν τοῦ ἀνθρώπου, μικροῦ ἢ μεγάλου, ἐκ τῆς ἀποτακτικῆς ἐνεργείας, οὕτω καὶ εἰς τὸ γέλοιο διαβλέπει, ὅτι ἐνυπάρχει ἐπανόρθωσις ψυχικὴ, τὸ φαινόμενον τῆς ἀποκαταστάσεως. Ἀδύροῦται, ἀποκαθίσταται, ἐπανορθοῦται ὁ ἄλθρως μὲ τὴν πλοκλήσιν τοῦ γέλοιου. Γελῶ σημαίνει, κατὰ τοῦ Spencer, ἀποκαθίσταμαι, ἐπανορθοῦμαι, ἀπολυτρουμαι. Ἀνοῖε ἡ βλέπει ὁ ἄνθρωπος ἢ καταγίνεται εἰς τὴν ἀντίληψιν ἐνὸς ἀντικειμένου εἰς τοιοῦτο σημειον, ὅστε ἅμα τῇ καταλήξει εἰς μηδὲν καταντᾷ εἰς τὸ γέλοιο. Εἶναι ἡ θεωρία αὐτῇ ὑποκειμενικὴ καὶ ψυχολογικὴ, διότι μόνον νὸ ὑποκειμενον ἀφορᾷ ἢ ἀπολύτρωσις μὲ ψυχικὴν ἀπόχρωσιν.

Κατὰ τὸν ψυχολόγον Melinaud τὸ γέλοιο γεννᾶται ὡς ἔργον εἰς δύο χρόνους, τὸν πρῶτον, κατὰ τὸν ὁποῖον κτυπώμεθα διὰ τινος ἀκανονίστου πράγματος ἢ ἀσυνήθους περιπτώσεως, ἀντιθέσεως, διαφωνίας, καὶ τὸν δεύτερον, κατὰ τὸν ὁποῖον διαχωρίζεται μόνον εἰς γίαν στίγμην μεταγενεστέραν, ὅταν διακρίνωμεν, ὅτι ἐκεῖνο ποῦ μᾶς ἐφάνη ὡς ἀνωμαλία ἐξηγεῖται πολὺ καλῶς κατὰ ἀντίθετον τρόπον, καὶ τὸ γέλοιο, μένει πλέον εἰς μίαν γενικὴν τάξιν οἰκίαν δι' ἡμᾶς.

Μὲ τοῦτον πλέον τελειώνει μία περίοδος τῆς ἱστορίας τῶν θεωριῶν περὶ τοῦ γέλοιου, τὴν ὁποῖαν δυνάμεθα νὰ ὀνομάσωμεν ἀτομιστικὴν ἢ μὴ κοινωνιολογικὴν, διότι ἄλλα μὲν λαμβάνουν ὡς βάσιν αὐτὸ τοῦτο τὸ ἀντικείμενον τὸ προκαλοῦν τὸ γέλοιο ἄλλαι δὲ τὸ γελῶν ὑποκείμενον.

Ἄν ἡθελήσαμεν νὰ τὰς ὀνομάσωμεν καὶ ἐδῶ, πρὶν ἀπὸ τῶν ἄλλων συγγραφεῖς, τοῦτο ἐποθέσαμεν, διὰ νὰ ἐπιτύχωμεν μίαν παρατήρησιν, ὅτι ὅσαι αἱ ἐκεῖναι αἱ θεωρίαι, αἱ ὁποῖαι ἐπαναπαύονται ἐπὶ φιλοσοφίας, ὅπως αἱ ὑποκειμενικαὶ ἢ ψυχολογικαὶ — καὶ εἶναι πᾶσαι αἱ ἀναπτυχθεῖσαι — ἔχουν ἓνα κοινὸν χαρακτηριστικόν

γνώρισμα, ὅτι εἶναι θεωρίαι κλασσικαί, ὅχι κοινωνιολογικαί, ποιούσαι χρῆσιν μόνον ἐνὸς ὑποκειμένου καὶ ἐνὸς ἀντικειμένου, διαρούμεναι δὲ ὡς ἐκ τούτου εἰς 1) τὰς στηριζόμενας ἐπὶ τῆς φύσεως τοῦ ἀντικειμένου, καὶ 2) τὰς ἀναφερομένας εἰς τὴν ἐνεργείαν τοῦ ὑποκειμένου. Αἱ πρῶται, εἰς τὰς ὁποίας καταλέγονται αἱ θεωρίαι τοῦ Ἀριστοτέλους, Descartes, Hobbes κτλ. νῶνται ἀοράτως, ἀλλ' εὐθέως ἐκτίνος φιλοσοφικῆς ἀπόψεως περὶ τῆς γνώσεως καὶ τοῦ πραγματοῦ, αἱ δευτέραι δὲ, μεταξὺ τῶν ὁποίων εἶναι τοῦ Kant, Spencer καὶ Melinnad, εἶναι θεωρίαι καθαρῶς ψυχολογικαί.

(1) Ὁ μεγαλύτερος τῶν συγχρόνων γάλλων φιλοσόφων, ὀνομαστὸς γενόμενος διὰ τὴν ἱσαγωγὴν εἰς τὴν φιλοσοφίαν τῆς ἐναρπάσεως (intuition) ὡς τοῦ μόνου ἀσφαλτοῦς κριτηρίου τῆς ἀληθείας.

Id. σελ. 39. στίχ. 47.

Οὗτος ὡς ψυχολόγος κυρίως ἔγραψε ψυχολογικὰ ἔργα: «The human mind» (1892), «Outlines of psychology» (1895) καὶ «Studies of childhood» (1898), διὰ τοῦτο δὲ, ὡς θὰ ἴδωμεν, ἡ περὶ τοῦ γέλοιου γνώμη του θὰ πρόσκειται μάλλον πρὸς ψυχολογικὴν ἐρμηνείαν.

Id. σελ. 39. στίχ. 59.

(4) Ὁ Ἀριστοτέλης ὁμιλεῖ περὶ τοῦ γέλοιου εἰς δύο ἔργα του: «Προβλήματα» καὶ «Περὶ Ποιητικῆς».

(2) Ἀριστοτέλους περὶ ποιητικῆς, 13.

(3) Θεοφράστου χαρακτῆρες, περὶ δουλίας.

(4) Ἀριστοτέλους, ἐνθ. ἀν. 5.

Id. σελ. 39. στίχ. 101.

Ἀριστοτέλους Προβλήματα, 36, 6.

(5) 1596—1650, ἀρχηγὸς τῆς ὀρθολογικῆς σχολῆς γράφας: «Πραγματεῖαν περὶ τοῦ λόγου», «τὰς σκέψεις περὶ τῆς πρώτης φιλοσοφίας», τὰς ἀρχὰς τῆς φιλοσοφίας καὶ τέλος «τὰ πάθη τῆς ψυχῆς» (1649), εἰς τὸ ὁποῖον καὶ περιγράφει ἡ θεωρία του περὶ τοῦ γέλοιου.

Id. σελ. 40. στίχ. 49.

1598—1679 συγγραφεὺς προσέτι καὶ ἑξῆς: «Ἀνθρώπινος φύσις» καὶ «περὶ ἐλευθερίας καὶ ἀνάγκης».

(6) 1770—1831. Τοῦτου τὰ κυριώτερα συγγράμματα εἶναι: «Λογικὴ», «Φαινόμενολογία τοῦ πνεύματος», «Στοιχεῖα τῆς φιλοσοφίας τοῦ Δικαίου», «Ἐγκυκλοπαιδεία τῶν φιλοσοφικῶν ἐπιστημῶν» καὶ ἄλλ. τὰς περὶ τοῦ γέλοιου γνώμης μᾶς ἐκθέτει εἰς τὴν «Φαινόμενολογίαν τοῦ πνεύματος» καὶ εἰς ἄλλας μικροτέρας μελέτας του περὶ τοῦ ἀνθρώπου.

(7) Ιδρυτής της κριτικής φιλοσοφίας, του οποίου τα κυριώτερα συγγράμματα είναι: «Η κριτική του καθαρού λόγου», «Η κριτική του πρακτικού λόγου», «Μεταφυσική των ήθων». «Η θρησκεία περιορίζεται από τον καθαρόν λόγον», «Η πρώτη εισαγωγή εις την κριτικήν της κρίσεως» «Η κριτική της κρίσεως». Ο Καντ αναπτύσσει την γνώμην του περί του γέλοιου κυρίως μὲν εις την «Κριτικήν του πρακτικού λόγου», αλλά και εις άλλας, μικροτέρας πραγματείας του, δὲν χάνει τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐπαναλάβῃ τούτην.

(8) 1820—1903 μὲ σπουδαιότερα ἔργα τὰ ἐξήκειν «ἄρχαι τῆς ἡθικῆς», «ἀγωγή», «ἀρχαί τῆς κοινωνιολογίας», «αἱ ἀρχαί τῆς βιολογίας», «αἱ βάσεις τῆς φιλοσοφίας» καὶ «αἱ ἀρχαί τῆς ψυχολογίας», ἐνθα καὶ ποιεῖται λόγον περὶ τοῦ γέλοιου.

Κ. Δ. ΣΤΕΡΙΟΠΟΥΛΟΣ

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΕΣ ΗΘΟΓΡΑΦΙΕΣ

Ο ΓΑΪΛΗΣ *

«Αλλ' ἄλλα πῆγαν τοῦ κόκου! Ὁ Γαΐλησ δὲν σπάραιε ἀπὸ τὸν τόπον του κι' οὐτ' ἔτρυνε, οὐτ' ἔπινε κι' οὐτ' ἀρμακίων ταν. Ὡρες — ὥρες τὸν ἔβγαινε ὁ πόνορ, κι' ἄρχιζε ἕνα βωγγιτὸ, σὲν κλάμα, ποῦ σειδωνταν ὅλο τὸ σπῖτι καὶ τὰκουε ὅλο τὸ χωριὸ καὶ λυπιδωνταν.

Τρίκ ἀκέρια μερόνυχτα πέρασαν, ποῦ χαροπάλευε ὁ Γαΐλης κι' οἱ Λεταῖοι γτυπιδωνταν καὶ δέρονονταν, ποῦ δὲν εὐρισκαν γιατρικὸ νὰ τὸν γιατρέψῃ.

Κάποιος τοὺς συμβούλεψε τότε τὰ σφάζουν μιά μαῦρη κόττα γιὰ νὰ ἰδοῦν τὸ σιθᾶμι τῆς, ἂν δά φέφαε ἢ ὄχι ὁ Γαΐλης.

Στὴν στιγμὴ σφάχτηκε καὶ βράστηκε ἡ μαῦρη κόττα καὶ βυῆκε τὸ σιθᾶμι τῆς. Τὸ πῆγαν στὸν ἥλια νὰ τὸ ἰδῇ κι' ὁ ἥλιος πῆρε τὸ δικόκαλο κι' ἤρθε στὸν πατέρα μου καὶ τοῦ εἶπε λυπητερᾶ: — Ὁλοράνερεις, ἀφένιγ, ὁ φόφος τοῦ Γαΐλη! — Τί λές μωρέ;

Τοῦ εἶπε ὁ πατέρας μου, ποῦχε κάποιες ἐλπίδες στὰ γιατρικά, στὰ διαβάσματα, στὰ γητέματα καὶ σ' ὅλες τὰς νικητολογίες, ποῦ τὸν χόουν κάνει τοῦ Γαΐλη.

— Νά, ἀφεντικό μου, (τοῦ ἀπάντησε ὁ ἥλιος), νὰ ὁ κόκκινος ἥσιος — τὸν βλέπ' ῃς; — σὲν μκτωτμένο τομάρι ποῦ φάνεται... (Κι' ἔδειχνε μὲ τὸ δάχτυλο ἀπάνω στὸ κόκκαλο, ποῦ τὴν σηκωμένο ἀντίκρυ στὸ φῶς τῆς ἡμέρας ἔινε κόκκινος στίγμα) Αὐτὸ τὸ σημάδι εἶναι φῶς — φανερό τὸ σημάδι τοῦ φόφου τοῦ βωϊδιοῦ...

Ὡς ἐκείνην τὴν στιγμὴν εἶταν καὶ καὶ ποια ἐλπίδα ἀλλ' ἀπὸ ἐκείνην τὴν στιγμὴν χάθηκε καὶ ἔλπιδα, καὶ περιμεναν ὥραν τὴν ὥρα νὰ γένει τὸ κακὸ.

Τὴν τετάρτη μέρα προῖ — προῖ ἀκούσα (Συνέχεια καὶ τέλος)

μὲ κλάματα καὶ μυρολόγια στὰ Λεταῖα. — Πῆ ὁ Γαΐλης, βοβολιὰ τους!

Εἶπε ἡ μάνα μου κι' ἄφησε ὅτι δουλειὰ εἶχε καὶ τράβηξε νὰ πᾶν στοὺς Λεταῖους νὰ τοὺς παρηγορήσῃ. Κίνησα κι' ἐγὼ κοντὰ τῆς, παιδιὰκι πεντέξη χρονῶν, κρατώντας τὴν ἀπὸ τὸ φυλλοσέγκουνο καὶ φθάσαμε στὸ θλιμμένο σπῖτι, ὅπου σὲ λίγο ἔφτασαν καὶ πολλοὶ ἄλλοι, ἄνδρες καὶ γυναῖκες καὶ παιδιὰ καὶ καθένας ἔλεγε τὸν παρηγορητικὸν τοῦ λόγου. Τέλος ἡ μάνα μου τοὺς ἀποπῆρε τοὺς Λεταῖους, λέγοντας τους:

Τί κάνετε ἔτσι; Ἄντρας σὲς ἀπέθανε, γυναῖκα ἢ παιδί; Βωϊδὶ εἶταν! Ἐσεῖς νὰ εἰστε καλὰ, κι' ἄλλα βωϊδία δά γεννῆσουν οἱ γελᾶδες σας... Μὴν κάνετε ἔτσι, καὶ μένοι καὶ σὰς δοκιμάση ὁ θεός!

Δυὸ ἄνδρες πῆραν ἄτυάρι καὶ τσαπί καὶ βυῆκαν ἔξω ἀπὸ τὸ χωριὸ, κοντὰ σ' ἀμπέλια γιὰ ν' ἀνοίξουν τὸν τάφο τοῦ Γαΐλη, καὶ σὲ λίγο, ἐνῶ οἱ Λεταῖοι σὲς ἔλεγαν τὰ ὑστερνὰ του μυρολόγια, πεντέξη παλληκάρια, τὰ δυνατότερα, ἔδεσαν τὸ φόριο ζῶε μὲ μιά τριχίτ ἀπὸ τὰ κέρκα, μὲ μιά ἀπὸ τὰ μπροστινὰ τὰ ποδάρια, καὶ μιά ἀπὸ τὰ πινινὰ κι' ὅρτισε τὸ ξόδι τοῦ περίφημου βωϊδιοῦ. Τῶσιν οὐκ ὀφείδοντες σβαρνίζοντας ὡς τὸ μέρος, ποῦ τοῦ τοίμαζαν τὸν τάφο, κι' ἄμα ἐτοιμάστηκε, ἔλυσαν τὰς τριχίτες τὸν κύλησαν μέσα τὸν Γαΐλη, χωρὶς καὶ τὸν γδάρουν, (1) καὶ τὸν σκέπασαν μὲ τὸ νεοσκαμένο χῶμα, σὲν νὰ εἶταν ἄνθρωπος.

(1) Τὰ φόφια ζῶα συνήθην νὰ τὰ γδέρνουν πρῶτα, κι' ὑστερὰ νὰ τὰ σβαρνίζουν ἔξω ἀπὸ τὸ χωριὸ μας νὰ τὰ φᾶν τὰ σκυλιὰ καὶ τὰ ὄρνια, ἀλλ' ὅσα εἶταν νεῖα καὶ πολυκαπημένα τάθαφταν ἀγδαρτα.

Χ. ΣΡΗΣΤΟΒΑΣΙΑΔΗΣ

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

ΠΕΡΙ ΕΛΛΟΠΙΑΣ *

Παρὰ τοῖς ἱστορικοῖς καὶ γεωγράφοις ἀναφέρονται ὑπὸ τὸνομα τοῦτο δύο χωρὶ ἐν τῇ ἀρχαιότητι, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ μία Ἑλλοπία ἢ Ἑύβοια καλουμένη ἔκειτο καθ' Ἡρόδοτον (VIII.23) καὶ Στράβωνα (X. 4 5 κ. ἐ.) εἰς τὸ βόρειον μέρος τῆς νήσου ταύτης καὶ κατοκεῖτο ὑπὸ τῶν Ἑλλοπιέων, λαοῦ Θεσσαλικοῦ, οἵτινες μετὰ τῶν ὠσαύτως Θεσσαλιωτῶν Ἑστιάεων ἢ Ἰστιαίων, τῶν καὶ ἄλλως Περγαίων καλουμένων, κατέλαβον τὸ μέρος τοῦτο αὐτῆς.

Τόσον δὲ ἡ ἔκτασις ὅσον καὶ τὰ ὄρια τῆς χώρας ταύτης ἀκαθόριστα παραμένουσι καὶ ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς ἀκόμη χρόνοις καθότι μεγάλη διαφωνία ἀπαντάται παρὰ τοῖς ἱστορικοῖς καὶ συγκεκριμένως πρὸς τὸν Ἡρόδοτον καὶ Στράβωνα — ἐνθ' ἀνωτέρω — διαφωνεῖ ὁ Πολύβιος (XI. 9) θέτων τὴν Ἑλλοπίαν ταύτην οὐχὶ ἐν Εὐβοίᾳ, ἀλλ' ἐν Αἰτωλίᾳ, ἐνθα προτιμᾷ αὐτὴν καὶ ὁ Στέφανος ὁ Βυζάντιος (de urbibus 112. β), καίτοι αὐτὸς οἶζει ταύτην καὶ ἀλλαχοῦ: ἐν Δολοπίᾳ ἢ καὶ παρὰ τὰς Θεσπίας.

Τὸ ἱστορικὸς ὅμως ἐξηκριβωμένον περὶ τῆς Ἑλλοπίας τῆς ἐν Εὐβοίᾳ εἶναι, ὅτι ἀρχομένης τῆς ἱστορικῆς περιόδου τὰ ὄρια αὐτῆς ἐξετείνοντο μέχρι Χαλκίδος καὶ ὅτι «μετὰ τὰ Λευκτρικά», περὶ τὸ 342 π. χ., οἱ κάτοικοι αὐτῆς Ἑλλοπίαις μετόκησαν εἰς Ἰστίαϊν ἢ Ἰστιαίαν, τὸν μετέπειτα Ὀρεδόν, «μὴν δ' οὕτω γεννηθεῖσαν πόλιν ἀμφοτέροις χρῆσασθαι τοῖς ὀνόμασι» (Στράβ. X.446).

Ἡ δ' ἑτέρα Ἑλλοπία ἢ Ἑύβοια ἢ Ἑύβοια εἶναι αὐτὴ περίπου ἡ σημερινὴ κοιλὰς τῶν Ἰωαννίνων, περὶ τῆς ὁποίας πολλαχοῦ τῶν ἀρχαίων κειμένων γίνεται μνεία καὶ δὴ παρὰ τινι ἀποσπάσματι τῶν «Ἡσίων τοῦ Ἡσίοδου περιωδέντι ὑπὸ τοῦ Σχολ. τοῦ Σοικλέους (ἐν Τραχ. 1264 κ. ἐ.) ἀναγράφεται:

«Ἐστὶ τις Ἑλλοπίη, πολυλήϊος ἡδ, εὐ- (λείμων,

ἀφνειή μήλεσι καὶ εἰλιπόδεσι βόεσιν,

ἐν δ' ἄνδρες ναῖουσι πολύρρηγες, πο- (λυβοῦται

πολλοὶ ἀπειρέσιοι, φύλα θνητῶν ἀνθρώ- (πων,

ἐνθάδε Δωδώνη τις ἐστὶ, ἐσχατὴ πεπτόλι- (σται

ἔχου οὕτω: ἀδ' ἀκαλούμενος ἐπὶ Δρυκαλίῳ

ἔχου οὕτω: ἀδ' ἀκαλούμενος ἐπὶ Δρυκαλίῳ

ἔχου οὕτω: ἀδ' ἀκαλούμενος ἐπὶ Δρυκαλίῳ

ἔχου οὕτω: ἀδ' ἀκαλούμενος ἐπὶ Δρυκαλίῳ

ἔχου οὕτω: ἀδ' ἀκαλούμενος ἐπὶ Δρυκαλίῳ

ἔχου οὕτω: ἀδ' ἀκαλούμενος ἐπὶ Δρυκαλίῳ

φερομένης οὕτω τῆς Ἑλλοπίας ταύτης ὡς λίαν εὐφορὸν καὶ ὑπὸ τὰ μάλιστα ἀγρο- τικοῦ πληθυσμοῦ κατοικουμένης χώρας.

Ἀλλὰ καὶ παρὰ τῷ Ἡσυχίῳ (I. 1159 — 1180 καὶ II. 1168) ἀπαντάται ὁ τύπος «Ἑλλα ἢ Ἑλλά» σημαίνων παρὰ τῇ Λακωνικῇ διαλέκτῳ τὴν «καθέδραν», τὴν χώραν τούτῃ τῶν αὐτοχθόνων ἀνθρώπων. Ἐπὶ τοῦ ἀνωτέρω δὲ χωρίου ἐρειδόμενοι πλείστοι τῶν μεταγενεστέρων διετύπωσαν: «Ἑλλα ἢ Ἑλλα τόπος τις ἦτο ἐν τῇ Δωδωναίᾳ χώρᾳ, ὅπου καὶ τὸ μαντεῖον τοῦ Διὸς ἔκειτο.

Οἱ Ἑλλοὶ δὲ ἡ Σελλοὶ ὡς οἰκοῦντες τὴν Ἑλλοπίαν ταύτην ἀναφέρονται καὶ δὴ ὑπὸ τοῦ Στράβωνος (VII. 328): «τὸν μέντοι τοῦ Ἡσυχίου οὕτω λέγειν Ἑλλοῦς, ἀλλὰ Σελλοῦς ὑπολαμβάνει (ν) τοὺς περὶ ἱερὸν τοῦ Διὸς» καὶ ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου (Π. 234 κ. ἐ.):

«Ζεῦ ἄνα Δωδωναίε Πελασγικέ, τηλόθι (ναίων

Δωδώνης μεδέων δυσχειμέρον ἀμφὶ δει (Σελλο.

σοὶ ναῖουσι, ὑποφῆται ἀνιπτόποδες χα (μαγεῦναι.)

Αὐτὸ δὲ τοῦτο, ὅθεν, τὸνομα τῶν Ἑλλοίων ἢ Σελλοίων εἶναι δηλωτικὸν οὐχὶ μόνον τῶν κατοίκων τῆς περὶ τὴν Δωδώνην χώρας τῆς Ἑλλοπίας δηλονότι, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἱερατικοῦ ἀξιώματος αὐτῶν.

Ἡ ὀνομασία δὲ τῆς Ἑλλοπίας ἔδωκεν ἀφορμὴν νὰ γραφῶσι πλείστα περὶ τοῦ ἐτύμου αὐτῆς. Καὶ ὁ μὲν Στράβων (X. 445) θέλει ταύτην, — προκειμένου μάλιστα περὶ τῆς ἐν Εὐβοίᾳ Ἑλλοπίας, — ἀπὸ τοῦ Ἑλλοπος τοῦ Ἰωνος ἢ ἐτυμολογία ὅμως αὐτῇ οὕτε κἂν ἀναφέρεται σήμερον ὡς λίαν ἐξεζητημένη: ὁ δὲ Ἀπολλοδόωρος (παρὰ Στράβ. VII. 328) ἀπὸ τῶν ἑλῶν τῶν περὶ τὸ ἱερὸν θέλει, τοῦ λόγου ὄντος περὶ τῆς ἐν Ἡπείρῳ Ἑλλοπίας ἰδίως. Ὁ Ἀνώνυμος ὅμως συντάκτης τοῦ Μεγ. Ἑτυμ. (σ. 389 καὶ 709 κ. ἐ.) θέλει ταύτην εἰδικώτερον ἀπὸ «τὰ μετὰ τὸν ἐπὶ Δευκαλίωνος κατακλυσμὸν ἑλῶν», περὶ τοῦ ὁποῦ ὑπάρχει καὶ σχετικὸν χωρίον (Μετewρ. I. 14) θεωρούμενον σήμερον ὑπὸ τῆς νεωτέρας κριτικῆς ὡς ψευδαισθητικὸν καὶ ἔχον οὕτω: ἀδ' ἀκαλούμενος ἐπὶ Δρυκαλίῳ

ΠΕΡΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

Β.

Οι ὁρθόδοξοι συνεταιρίζονται κατακρίνοντας πᾶσαν ἀπόκλισιν τῶν συνεταιρισμῶν ἀπὸ τῶν ὑγιῶν συνεταιριστικῶν ἀρχῶν τῶν. Θεωροῦσι τὴν κατάστασιν τῆς τῆς αὐτῆς «ἐλευθέρας πολιτικῆς» τῶν συναιτερισμῶν, ὡς ὑπονομεύουσαν τὸ συνεταιρικὸν οἰκοδόμημα. Ἐπιδιώκουσιν οὗτοι τὴν πολιτικὴν καὶ κοινωνικὴν οὐδετερότητα τῶν συνεταιρισμῶν καὶ τὴν αὐστηρὰν προσήλωσιν αὐτῶν εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ συνεταιρισμοῦ.

Εἶνε ἐν τούτοις ἀληθές ὅτι τὴν πολυμορφίαν καὶ ποικιλοτυπίαν τῶν συνεταιρισμῶν δὲν δημιουργεῖ τόσον ὁ θεωρητισμὸς

κατακλυσμὸς περὶ τὸν Ἑλληνικὸν μάλιστα ἐγένετο τόπον· καὶ τούτου περὶ Ἑλλάδα τὴν ἀρχαίαν· αὕτη δ' ἐστὶν ἡ περὶ Δωδώνην καὶ τὸν Ἀχελῷον... ὧκουν γὰρ οἱ Σελῶι ἐνταῦθα καὶ οἱ καλούμενοι τότε μὲν Γραικοί, νῦν δ' Ἕλληνες».

Ἀλλὰ καὶ ἡ παρὰ Στράβωνι (ΥΠ. 328] 29) ἐπίσης ἐτυμολογία «ἐκ τῶν Σελλῶν ἡ τοῦ ποταμοῦ Σελλήεντος» ἐνέχει ἀπλήν τινα πιθανότητα.

Τὸ προκύπτει πάντως μετὰ βεβαιότητα ἐκ τῶν εἰρημένων πηγῶν εἶναι, ὅτι ἡ ἀβελροπότης ἡ ὡρανομετοικήσις τῶν Ἑλλῶν ἢ Σελλῶν ἐν Δωδώνῃ, ὁ χρόνος τῆς ὁποίας δὲν δύναται μετ' ἀπολύτου ἱστορικῆς ἐνδείξεως νὰ ὁρισθῇ ἐπακριβῶς.

Τὰ δὲ παρὰ πολλῶν γραφέντα ἐν τοῖς νεωτέροις χρόνοις περὶ τῆς Τυρρηνικῆς καταγωγῆς τῶν Ἑλλῶν ἢ Σελλῶν τούτων, ὡς καὶ τῆς συσχέτισεως αὐτῶν, πρὸς τὸ σημεῖον Σούλι, οὐδεμίαν σημαίνουσαν θέσιν κατέχουσιν ἤδη ἐν τῇ Ἐπιστήμῃ, παρὰ τὰς ἐφ' ἱκανὰ ἔτη ὀξείας ἀμφιγνομίας καὶ ἀντιρρήσεις τῶν φιλολόγων.

ΑΔΚ. Σ. ΣΤΑΜΑΤΙΑΔΗΣ

Τὸ παρὸν ἱστορικὸν σημεῖωμα συντάσσεται ἐλάβομεν ὑπ' ὄψει μόνον τὰς κυριώτερας τῶν πηγῶν, προτιμήσαντες ὅμως τὴν γραφὴν Ἑλλοπιῶν ἀντὶ Ἑλλοπιῶν κατὰ τὰ περὶ τοῦ ἐτύμου αὐτῆς εἰρημένα καὶ τὴν νεωτέραν κριτικὴν ἐπὶ τῶν κειμένων ἔργων.

Α. Σ. Σ.

καὶ ἡ πνευματικὴ κατάστασις, ὅσον αἱ κοινωνικαὶ καὶ οἰκονομικαὶ συνθήκαι τῶν τόπων, τὰ ἥθη καὶ ἔθιμα, αἱ παραγωγικαὶ καὶ ἐργατικαὶ συνθήκαι, αἵτινες συντελοῦν τὰ μέγιστα εἰς τὴν διαμόρφωσιν, ἀνάπτυξιν τῶν διαφορῶν τύπων τῶν συνεταιρισμῶν.

Αἱ οὐσιωδέστεραι κατηγορίαι συνεταιρισμοῦ ἀπὸ κοινωνικοοικονομικῆς ἀπόψεως εἶνε οἱ γεωργικοὶ συνεταιρισμοὶ καὶ οἱ ἀστικοὶ συνεταιρισμοί. Αἱ δύο κατηγορίαι παρουσιάζουσιν οὐσιαστικὰς διαφορὰς, ἀπορροῦσας ἐκ τῆς διαφορᾶς τῶν κοινωνικῶν καὶ οἰκονομικῶν συνθηκῶν τοῦ γεωργικοῦ καὶ ἀστικοῦ κόσμου.

Οἱ ἀστικοὶ συνεταιρισμοὶ γενικῶς δὲν ἀνεπτύχθησαν τόσον, ὅσον οἱ γεωργικοὶ συνεταιρισμοί. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὰ μειονεκτήματα τῆς ἀστικῆς κοινωνίας ἀπὸ συνεταιριστικῆς ἀπόψεως.

Εἰς τοὺς ἀστικοὺς συνεταιρισμοὺς ἐμφωλεῦται ὁ ἀνταγωνισμὸς, προερχόμενος ἐκ τῆς ἀνομοιότητος τῆς οἰκονομικῆς καὶ προσωπικῆς ἐν γένει καταστάσεως τοῦ ἀστικοῦ ἐπαγγελματίου, τεχνίτου, ἐργάτου. Ἀντιθέτως εἰς τοὺς γεωργικοὺς συνεταιρισμοὺς δὲν ὑφίσταται ἀνταγωνισμὸς, ἀλλ' ἁμιλλὰ.

Οἱ γεωργοί, μακρὰν τῶν ἀστικῶν εὐρισκόμενοι, στερούμενοι τῶν ἀγαθῶν τῆς ὁργανώσεως, ἔχουσιν φυσιολογικὴν ἀνάγκην ἀλληλοβοηθείας καὶ ἐνέχουσιν φυσιολογικὴν κοινότητα συμφερόντων. Παρ' ὅλα ὅμως ταῦτα δὲν δυνάμεθα νὰ παρίδωμεν καὶ τὰ μειονεκτήματα τῶν γεωργικῶν συνεταιρισμῶν. Ἡ δυσπιστία, ἡ ὀπισθοδρομικότης καὶ τὸ ἀμόρφωτον. Ἐλαττώματα συνυφασμένα καὶ συμωμένα μετ' ἄλληλ' ἑαυτὰς καὶ τὴν ὅλην νοοτροπίαν καὶ ψυχὴν τοῦ ἀγρότου προερχόμενα ἀπὸ τὴν κατωτέραν κοινωνικὴν του θέσιν, ἀπὸ τὴν ἑλλειψίν κοινωνικῆς ἀγωγῆς. Διὰ τοῦτο χρειάζονται ἰδιολόγοι συνεταιρισταὶ καὶ ἐνθερμοὶ προπαγανδισταὶ παρῆγοντες καὶ ἐμπνέοντες ἐμπιστοσύνην εἰς τὸν γεωργικὸν κόσμον. Τὸν συνεταιριστὴν αὐτὸν δυνάμεθα νὰ τὸν εὐρωμεν εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ἀγροτικοῦ σώματος. Εἶνε ὁ διδάσκαλος. Αὐτὸς δὲ μορφώσῃ τὸ πνεῦμα καὶ τὰ διανοήματα τὴν ψυχὴν τοῦ ἀγρότου, τὰ τοῦ διδάξῃ τὴν ἐκμετάλλευσιν τοῦ ἀγροῦ, ἀλλὰ καὶ τὰ τοῦ ἐμφυσηθῇ τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν ἀγρόν, αὐτὸς δὲ ἐνσταλάξῃ εἰς τὴν ἀπαλήν καὶ τρυφερὰν ψυχὴν του τὸ μικρόβιον τῆς ἀγροτικῆς συνειδή-

σεως καὶ θὰ γαλουχήσῃ τὸ ἔμβρυον τῆς συνεταιρικῆς συνειδήσεως. Τὸ σχολεῖον δύναται νὰ ὑποβοηθήσῃ εἰς τὴν κατανόησιν τῆς συνεταιρικῆς ιδέας, ἀλλ' ὄχι τὸ σημεῖον νὸν σχολεῖον καὶ ὁ σημερινὸς διδάσκαλος.

Ὡς γνωστὸν εἰς τὰ σχολεῖα μας, κρατεῖ ἡ μέθοδος τοῦ βερμπαλισμοῦ καὶ οὐχὶ τὸ σύστημα τῶν συνεργαζομένων τάξεων, τὸ κρατοῦν καὶ ἐπικρατοῦν ἐν Εὐρώπῃ.

Ἡ συνεργασία ἐξελισσομένη δὲν εἶνε τίποτε ἄλλο, παρὰ αὕτη αὕτη ἡ ἐννοια τοῦ συνεταιρισμοῦ, ἀλλ' ὑπὸ μορφὴν περιορισμένην, τὴν μορφὴν τοῦ «πνευματικοῦ συνεταιρισμοῦ». Ἀλλ' ἐκτὸς τούτου, τὸ σχολεῖον δύναται νὰ συντελέσῃ καὶ εἰς τὴν ἐμπειρικὴν λειτουργίαν τοῦ συνεταιρισμοῦ, εἰς τὴν οἰκονομικὴν του δηλαδὴ δρασίαν, ἐκ παραλλήλου πρὸς τὴν πνευματικὴν του δράσιν. Εἰς ἕκαστον σχολεῖον δύναται νὰ λειτουργήσῃ προμηθευτικὸς συνεταιρισμὸς. Προμήθεια σχολικῶν εἰδῶν συνεταιρικῶς. Καταβολὴ παρὰ τῶν μαθητῶν, μελῶν τοῦ συνεταιρισμοῦ, τῶν συνεταιρικῶν μετεχόν.

Πώλησις μετ' ἐκέρως. Σύγκρισις τῶν τιμῶν τῆς ἀγορᾶς διὰ τοῦ συνεταιρισμοῦ καὶ ἀπ' εὐθείας. Ἀποκροσέλλωσις τῆς ιδέας περὶ τῆς οἰκονομικῆς ἀφελιμότητος τοῦ συνεταιρισμοῦ. Καὶ ἐδῶ μὲν ἔχομεν περὶ οὐσιαστικὴν συνένωσιν, εἰς τὸν γεωργικὸν ὅμως συνεταιρισμὸν θὰ ἔχωμεν ἐπὶ πλέον καὶ ἑνωσιν ἐργασίας τὸν συνεταιρισμὸν μετ' ἐνθουσιασμοῦ καὶ βλαστῶν συνεταιρικῆς ἐννοίας. Ὁ γεωργικὸς κῆπος τοῦ σχολεῖου δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς πεδὶον συστάσεως γεωργικοῦ συνεταιρισμοῦ ὑπὸ παρεμφερεῖς ἀρχὰς καὶ δρῶν πρὸς τοὺς τοῦ προμηθευτικοῦ συνεταιρισμοῦ.

Οἱ σημερινοὶ γεωργοὶ ἡ σχολικοὶ κῆποι πρεπεῖ ν' ἀναπτυχθῶν καὶ νὰ χωρὶσθῶν εἰς δένδρα καὶ ἀνθοκήπους, περὶ ῥαματικῶς ἀγροῦ κλπ. Ὁ μαθητὴς δὲ καλλιεργῇ μετὰ τῶν ἄλλων ἕκαστον εἶδος, θὰ παρακολουθῇ τὴν ἐξέλιξιν του καὶ θὰ βλέπῃ τὰ ἀποτελέσματα τὰ ὁποῖα ἀποφέρει ἡ συνεργασία πολλῶν. Θὰ κάμῃ τὸν συλλογισμὸν ὅτι ὡς ἄτομον δὲν εἶχε τὴν δύναμιν νὰ πραγματοποιήσῃ τοιοῦτον ἔργον, θὰ τοῦ γεννηθῇ ἡ ἀγάπη πρὸς τὴν γῆν καὶ τὴν καλλιέργειάν της καὶ ἐκ ταύτης θὰ προέλθῃ ὡς φυσικὸν ἐπακολούθημα ἡ ιδέα τοῦ συνεταιρισμοῦ διὰ τὴν ἀπὸ κοινῆς προμήθειαν, ἀπὸ κοινῆς καλλιέργειαν καὶ ἀπὸ κοινῆς πώλησιν.

Ἄλλ' ὅλα αὐτὰ ἀπαιτοῦν τροποποίησιν τοῦ διδασκτικοῦ προγράμματος. Σήμερον ὁ μαθητὴς ἀπασχολεῖται κυρίως μετ' ἱστορίαν, θερησκευτικὰ κλπ., τὴν λεγομένην φρονηματικὴν ὕλην, καὶ ἐλάχιστα μετὰ φυσικομαθητικὴν ὕλην, καὶ ἐλάχιστα μετὰ φρονηματικὰ. Καὶ ἐπειδὴ ἡ φρονηματικὴ ὕλη εἶνε ἀπαραίτητος διὰ τοὺς προωρισμένους διὰ τὴν ἐπιστήμην, καὶ ἐπειδὴ ἡ ἐπιστήμη

οἱ ἐπιστήμονες εἶνε ἀπαραίτητοι εἰς τὴν κοινωνίαν, ἐν ᾧ ἐξ ἄλλου ἀπαραίτητοι τυγχάνουν καὶ οἱ γεωργοί, οἱ ἐκπαιδευόμενοι ὡς γνωστὸν, τὰ 3/4 τοῦ πληθυσμοῦ, θὰ εἶναι τὸ δίκαιον εἶναι καὶ συμφέρον εἶναι νὰ διατεθῶν τὰ σχολεῖα εἰς κλασσικὰ καὶ εἰς πρακτικὰ ἢ γεωργικὰ. Τὰ κλασσικὰ θὰ ἐδρεύουν εἰς τὰς πόλεις, χωρὶς νὰ ἐνεδρεύουν εἰς τοὺς ἀγρούς, εἰς τοὺς ὁποίους χρειάζονται πρακτικὰ, γεωργικὰ σχολεῖα, ἔχοντα σχέσιν μετὰ τὸ φυσικὸν περιβάλλον καὶ προσιδιάζοντα εἰς τὴν νοοτροπίαν καὶ κοινωνικὴν ψυχὴν τοῦ ἀγρότου.

Ὁ τρόπος κατὰ τὸν ὁποῖον ἐγένετο ἡ διδασκαλία πρὸς ολίγων μόλις ἐτῶν ἀπέκλειε πᾶσαν ἐννοίαν συνεργατισμοῦ καὶ ὁ μαθητὴς δὲν κατόρθωσε ν' ἀντιληφθῇ τὴν σημασίαν τοῦ συνεταιρίζεσθαι οὔτε καὶ ἀπὸ θεωρητικῆς ἀπόψεως. Ἀντιθέτως, πᾶσα ὁμιδικὴ ἐργασία ἐθεωρεῖτο ὡς μορφὴ στάσεως καὶ ὡς ἑλλειψὶς πειθαρχίας, καὶ ἐπατάσσετο ἀμελικτικῶς ἐν τῇ παρθενικῇ τῆς γεννήσει.

Σήμερον ὅμως τὸ σύστημα τῆς συνεργασίας πρὸς ἐπίλυσιν ἐνὸς ζητήματος ἢ πρὸς κατανόησιν ἐνὸς τελείου πράγματος, ἐξυψώνας ἀπ' ἐνὸς τὴν ψυχὴν καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ μαθητοῦ, ἐν ᾧ ἀπ' ἐτέρου τοῦ παρέχει τὸ μέτρον τῆς ἐκτιμήσεως τῆς πράξεως τῆς συνεργασίας ὡς καὶ τῆς ἀξίας, τὴν ὁποῖαν ἐν τῇ συνεργασίᾳ ἰδίως ἀποκτᾷ τὸ ἄτομόν του.

Ἀλλὰ μήπως ἐγγνώριζεν ὁ διδάσκαλος ἡ ἐνεβλάθουν εἰς τὸν κοινωνικὸν θεσμόν τοῦ συνεταιρισμοῦ; Οἱ πλείστοι τῶν ἐπιστημόνων καὶ κοινωνικῶς μορφωμένων ἀτόμων ἀγνοοῦσι τὰ διακριτικὰ γνωρίσματα τῆς συνεταιρικῆς ιδιότητος ἐπιχειρήσεως καὶ τῆς συνεταιρικῆς ὁργανώσεως καὶ πλήρως συγχέουσιν τὸν συνεταιρισμὸν ἢ συνεργατισμὸν μετ' ἐπιχειρήσιν ἢ ἐταιρείαν.

Καὶ ὅμως ὁ συνεταιρισμὸς δὲν πρέπει νὰ εἶνε ἕξον θέμα διὰ τοὺς μορφωμένους.

Ὁ συνεταιρισμὸς σκοπὸν τὴν οἰκονομικὴν ὁργάνωσιν τῶν παραγωγῶν, γεωργῶν, ἐπαγγελματιῶν, ἐργατῶν παρέχει τὴν εἰκόνα τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως τῆς κοινωνίας εἰς κάθε μορφωμένον ἄνθρωπον.

Δευτέρα οὐσιαστικὴ διάκρισις τῶν συνεταιρισμῶν εἶνε οἱ συνεταιρισμοὶ περιορισμένης εὐθύνης καὶ οἱ συνεταιρισμοὶ ἀπεριόριστου εὐθύνης. Εἰς τοὺς πρώτους οἱ συνεταιριστοὶ εὐθύνονται μέχρι ὁρίστου ποσὸς ἀπὸ τῆς ἀπώλειαν τῆς συνεταιρικῆς μερίδος. Εἰς τοὺς δευτέρους οἱ συνεταιριστοὶ εὐθύνονται ἀπεριόριστως, δι' ὅλην αὐτὴν τὴν περιουσίαν. Οἱ δευτέρους προϋποθέτουν ἐξοχῶς ἀνεπτυγμένην συνεταιρικὴν συνείδησιν καὶ ἀλληλεγγύην καὶ προηγουμένης ἠθικοκοινωνικῆς ἀρχῆς. Αἱ αὐτὲς καὶ εἶναι σπανιότητες. Ὑπάρχουσιν συνεταιρισμοὶ μετ' ἀπείρας

ΚΑΘΕ ΜΗΝΑ

ΤΟ ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΗΜΑ

“ΩΜΟΡΦΑ ΚΙ’ ΑΣΧΗΜΑ”

“Ωμορφο πράγμα να βλέπης ένα λουλούδι στον αγρό πέρα να λουλουδίζει. Ανέκφραστη γαλήνη αισθάνεσαι, όταν το μάτι σου βλέπει το χρυσαφένιο στάχυ να παίρνει χάρη από τον ήλιο χίλια λογής—λογής χρώματα και να κυματίζει ανάλαφρα, σαν ή ψυχή μιας μεταξένιας πεταλούδας, σαν ένας δανελένιος άφρδς, που βγάζει το ήσυχο πάλεμα του γαλανού κύματος στην άκροθαλασιά. Μη δέν είναι ωμορφο ν’ άκους μια μελωδία στο πιάνο; ‘Ο Κρυστάλλης ψηνόμενος στην ‘Αθήνα από τον πυρετό της άρρώστειας, δέν θα αισθανόταν αισθητική ευχαρίστησι, καμιά αν του άνακούφιζε τη ζέστη ένα κομμάτι πάγου από τα κακοτράχαλα βουνα της Πίνδου και δέν θα έπινε στο γάλα μια δλόκληρη (ποιμενική συμφωνία)—κι’ άς φωνάζη όσο θέλει ο Γκυγιό— όσο θα έπινε, άν με τ’ α τ ι τ ο υ άντιον ζε το κάλλος της θέας του χωριού του κι’

του ενός σκοποδς. Παροχή πιστώσεως, από κοινού παραγωγή, προμήθεια πώλησις προϊόντων κλπ.

Οι πιστωτικοί αντεταρισμοί εινε οι περισότερον ανεπτυγμένοι. ‘Ο λόγος εινε προφανής. Οι συνεταίροι ως επί το πλείστον έχουσι πρώτην ανάγκην την οικονομικήν ενίσχυσιν προς προαγωγήν των έργασιών των. Οι συνεταρισμοί άρδονται πιστώσεις είτε δια συνομολογήσεως δανείων μετά πιστωτικών ιδρυμάτων, είτε δια κεφαλαίων των, έξ εισφορών, μερίδων, καταθέσεων κλπ. Από άπόψεως οικονομικής οργανώσεως σοβαρώτεροι εινε οι συνεταισμοί παραγωγής και ιδίως των γεωργικών προϊόντων (γαλακτοκομικοί, τυροκομικοί, οίνοποιεΐα, έλαιολαβεία). Ακολούθως έρχονται οι οικοδομικοί συνεταρισμοί, οι ασφαλιστικοί κατά θεογηγιών, πυρκαϊών, έπιζωστιών κλπ.

εις το προσεχές το Γ. μέρος

Γ. ΑΧ. ΒΑΝΤΖΙΟΣ

άν με τ’ α τ ι τ ο υ άκουγε τη φλογέρα του βοσκου (που ψάλλει για τ’ άστρα τ’ ουρανού που δέν μπορεί να φτάση.) Εύγενικιά, αλήθεια, αίσθησι, εύγενικώτερη από κάθε άλλη ή αίσθησι του ματιού και του αυτιού... Υπόθεσι, σε παρακαλώ πως παίρνεις στο χέρι σου το λουλούδι τ’ άγρου που το φύλλο του το δένει μια μεταξένια δφι και το βάζεις στη μύτη σου και το μυρίζεις. Θα αισθανθής μέσα σου μιάν άρμονία από τη μυρουδιά του· μα δε θα αισθανθής εκείνο, που σου δίνει ή άρμονική του κατασκευή, όταν πλαγιάζει κάτω από τα φίληματα του ήλιου κι’ έχει για στέρωμα το σκληρό φλοιό της γης. Ποιοι συνδυασμοί και ποιες άρμονικές συνθέσεις συντελούνται τότε μέσα στην ψυχή σου... Συλλογίζεσαι τότε: Αυτό το λουλούδι ούτε γνέθει ούτε ύφαινει. Δέν το ταράζει ή άγρια κατοικία α της λογικής. ‘Ολο του το είναι μοιάζει μ’ ένα γλυκό χαμόγελο τ’ άχειλιού, μ’ ένα ακτινοβόλημα του ματιού. Και καθώς το βλέπεις να φαντάζει με τόσο μεγαλοπρέπεια πάνω στο σκληρό φλοιό της γης, έν ή έσύ φτωχέ θνητέ, μ’ όλο το επιστημονικό σου μεγαλείο ποτέ σου δέν φάνταζες τόσο ωμορφο κι’ ώραία. άν και τυχαίνει να κάθισαι συχνά σε μια ώραία πολυθρόνα ενός εύγενικού σαλονιού, σκέφτεσαι: πουθε βρήκε αυτό το λουλούδι την τόσον έμορφη; άν κάτω απ’ αυτό δέν κρύβονταν μια άτρούγετος έσωτερική θάλασσα κάλλους... Και ποιά αισθητική εύχαρίστησι σου προξενεί ή θέα του πιάνου, όταν βλέπης συγχρόνως τα κοινά λένια δάχτυλα να σμίγουν άρμονικά με τα φιλντισένια πλήχτρα κι’ από τ’ άρμονικό αυτό σμίξιμο νάχης στή σκέψη σου την ιδέα, πως βγαίνει το λικνιστικό τραγούδι της Τζάρδας και το παθητικό τραγούδι της Ζιγκολέτ, που μοιάζει κάπου—κάπου με το γεμάτο πάθος και φλόγα τραγούδι της τσιγγάνας...

“Ωμορφο λοιπόν, πράγμα να βλέπης ένα λουλούδι στον αγρό πέρα να λουλουδίζει κι’ ωμορφο δίχως άλλο ν’ άκους μια μελωδία στο πιάνο. Όμως τι σου ήλθε έσένα, έλεγε και τρισάθλια άναίσθητη άνθρωπε

‘Ελλοπίκ

47

του θεού, την Ταναγγραία κόρη που σε ξετρόπιασε στην Εύρώπη να την κολλήσης σαν έτικέτα στες καρδιάδες και τες σοκολάτες σου και να την βάλης για έκλάμα στα τσιγάρα σου; Αντί να φτιάξης μικρά άγαλματάκια άρχαίου έλληνικού προτύπου και να τα όνομάσης (Μίς Εύρώπη), όπου θα έβλεπες το ύψηλό έλληνικό μέτωπο με τες άπολλώνειες σκέψεις, που διώχνει μακριά τες σκοτεινές ιδέες, σαν ψηλό βουνό, που στέκεται άγέρωχο στους καπνούς των συννέφων, κι’ αντί να τονίσης ένα τραγούδι όμοιο μ’ εκείνο, που θάπαιζε στην κιθάρα ένα ξανθό ‘Απολλιάτικο πρωϊνό ο ‘Απόλλωνας και τα τ’ όνομάσης (Μίς Εύρώπη), έσύ έλεεινέ άνθρωπε, βρήκες την έμορφη με το να την πιπιλίζης σαν καρδιά, να την γλύφεσαι σά σοκολάτα και να την μυρίζης ήδονικά στο τσιγάρο σου... Τι έγινε το μάτι σου, έλεεινέ έάνθρωπε του θεού; Κρομμύδι, πτώ κυττάζει να βρή σε τούτο τον κόσμο μονάχα πράσσα με τα όποια μαγειρεύεται καλά... Και ταύτι σου τι έγινε; Σκυλίσσιο τομάρι, που δέν μπορείς να βρής ούτε μια χορδή, για να συγκυνηθής λεπτά και κομψά;

—Κρομμύδι, αλήθεια, έγινε το μάτι του και σκυλίσιο τομάρι τ’ ατύ του, επανέλαβε με συγκρατημένη όργη ο σεβαστός μου διδάσκαλος, ο κ. ‘Αναξαγόρας. Και θυμάμαι μένοσταλνία τους παληούς κολούς καιρούς. Θυμάμαι τους ποιητές με τη βαθιά αισθαντική ψυχή, που τριγυρνούσαν να βρούν την άνάπη τους περπατώντας θλιβερά κάτω από τα πένθιμα κυπαρίσσια των νεκροταφείων. Ένοίνον οι άνθρωποι τον έρωτα τον είχαν εξαϋλώσει. Λουλούδι τον έννοιωθαν ωμορφο κι’ ώραίο. Δε θυμώνταν ούτε θυμίζαν στους άλλους τες άσχημίες και τα άνόσια γεινοβολήματα, που διακατέχονταν μέσα στον κορμό του δένδρου κατά το μήνα του όργασμου... Και καθώς είχαν λεπτή αισθητική ματιού κι’ αυτιού, το μεγάλο αυτόν πτερωτό παιδί το φαντάζονταν να πετάη στα σύννεφα, νάχη για συντοφία τους ‘Ιερούς και τους πόθους και να γλυκοπαίξη με τες Μούσες και τες χάριτες. ‘Τ’ χεΐλι σου μοιάζει με σιαστό όδο, που τρεμοπαίζει ανεπαίσθητα τ’ άλαφρούντικο τορμασώσημα έγερσιού, εινε κόκκινο γιατί; Γιατί έχουν καθήσει άπάνω του τα γιούλια της δόσης. ‘Η φωνή σου ειναι σαν το ρυάκι’ που βγαίνει βαθιά από κροσταλλίνες βρύσες...», έλεγαν στην ‘Αγάπη τους.

—Έν ή σήμερα, κόρις ‘Αναξαγόρας... —Σήμερα, όπως είπα, και είπα. ‘Η αισθητική του κάλλους έλλάξε κι’ έγινε κοινονικό σαινόμενο. Κι’ άφ’ ου έλλάξε το κάλλος έλλάξε και ο έρωτας, γιατί, έβρεις, πως έρωτας και κάλλος εινε το ίδιο πρά-

γμα. Σύμφωνα λοιπόν με τον αίτιοκρατικό αισθητικό όλισμό ο έρωτας πρέπει ν’ ανταποκρίνεται στες ανάγκες της εποχής. Γι’ α’ το σήμερα, δέν θακούσης έρωτευμένο, που να έξυμνη τα κάλλη της καλής του με το να λέγη! ‘Τ’ άχειλι σου εινε όδο και ή φωνή σου ρυάκι. ‘Ο έρωτευμένος σήμερα λέγει: ‘Ε’σαι γλυκαία σαν καρδιά, μελαψή σά σοκολάτα, που τη γλύφεις στα δόντια σου και δροσερή σαν παγωτό... Κατάπτωσις τελεία αισθητικών αξιών, ήίλε μου.

‘Ο κ. ‘Αναξαγόρας είπε αυτά κι’ έκούνησε το κεφάλι περίλυπα. Ακολούθησε μια παύση, ή μουσική ξανάρχισε να παίζει και μια σιωπή ‘τηρήθηκε για κάμποσο μεταξύ μας. Στο διάστημα αυτό το έξεταστικό μάτι του κ. ‘Αναξαγόρα έπεσε στα τραπέζια της ‘Αύρας. ‘Ε’βλεπα υ’ έσκούντησε από το γιακά και με το δάχτυλό του μώδεψε μιάν Αύρα δλόκληρη να μυρίζει την έμορφη της ‘Μίς Εύρώπης’ καπνίζοντας σιγαρέττα και υέρικους λιχούδηδες να τη γλύφουν πιπιλίζοντας καρδιάδες και τρώγοντας σοκολάτες. Κάποιος άλλος είχε μπροστά του μια φωτογραφία της Ταναγγραίας κόρης κι’ έκαμε ο άχρεϊός άσκησιν της άφης του, για να βρή τες γεμάτες της άναστίας.

—Αυτός τι κάμει αυτός; είσα στον κ. ‘Αναξαγόρα.

—Αυτός εινε φουτουριστής.

—Από που το καταλαβαίνετε;

—Κουτέ! βρίσκει έμορφη στον ατακτισμόν...)

‘Ακούοντας αυτή τη φράσι, δέν ξέρω πως, μου ήλθε να γελάσω! ‘Ισως γιατί θυμήθηκα το στίχο του Jean Moréas που λέγει:

Que Le mal se fasse rire, J’veux rire, je veux rire,» (‘Όσο κι’ άν χαλάη ο κόσμος, εγώ θα γελάω, θα γελάω).

Κι’ α’ έβλεπα, πάλι, του είπα: —‘Ορμίζεσθε, κ. ‘Αναξαγόρα, πως εάν σάς δοθ ή περιπόθητη εύκαιρία, θα μείνετε με την αισθητική του κάλλους και δέν θα γίνετε και σεις φουτουριστές, κάμνοντας άσκησιν του ατακτισμού; Προσέχετε, γιατί θα χάσετε τον τίτλο του σεβαστού διδάσκάλου και θα σάς ύσενθυμίζω, ότι έλεγαν στον Εύριπίδη! μισογύνες εις την σκηνήν και φιλογύνες εις την ευνήν.

—Μήπως θα ήμπορέσης έσύ να μου δώσης λόγο άν σου δοθ ή περιπόθητη εύκαιρία άχρεϊς...

Η. Γ. ΦΑΝ.

ΤΑ ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΔΙΑ ΤΗΝ "ΕΛΛΟΠΙΑΝ,"

Δ. ΒΕΖΑΝΗ—'Ο Πκλαμῆς φιλόσοφος.

Τὲς τελευταῖες ἡμέρες ἐξεδόθηκε ἓνα βιβλίο γιὰ τὸν Παλαμῆ γραμμένο ἀπὸ τὸν κ. Δ. Βεζανῆ, Νομάχη "Αστας. Τὸ βιβλίο ἀπὸ τελεῖται ἀπὸ 390 σελίδες καὶ βγήκε στὸ φῶς μετὰ τὸν ἀποκλειστικὸ σκοπὸ νὰ δώκῃ στὰς μᾶζες μιὰ σχετικὴ ἀπλοποιήσι τῶν βαθύων στοχασμῶν καὶ τῶν φιλοσοφικῶν νοημάτων τοῦ μεγαλυτέρου "Ελληνος ποιητοῦ γιὰ νὰ μπορέσουν ἔτσι οἱ μᾶζες νὰ θαυμάσουν ἓναν ποιητὴ, ποὺ δὲν θὰ εἶναι ὑπερβολή, ἂν εἰπωθῇ, πὼς διαβάσεται μονάχα ἀπὸ ἐκκοίτους, ποὺ τυχάνει νὰ ἔχουν μιὰ λεπτὴ αἰσθητικὴ καὶ διανοητικὴ μόρφωσι.

Δυστυχῶς, τὸ πῆραμε ἀργὰ στὰ χέρια μας καὶ δὲν μπορέσαμε νὰ δώσουμε σὲ τοῦτο τὸ φύλλο μιὰ πλεονέκτη ἀνάλυσι, τέτοια ποὺ ἀξίζει γιὰ ἓνα βιβλίο, ποὺ ναιγγραμμένο ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ὡς τὸ τέλος μετὰ μετὰ τὴν προσοχὴ, ἐξαιρετικὴ σαφήνεια καὶ βαθύαν ἀναλυτικότητα. Τοῦλάχιστο αὐτὸ καταλάβομε ἀπὸ μερικὰς περικοπὰς, ποὺ διαβάσαμε, ἐπιφυλασσόμεθα δὲ σὲ προσεχῇ μας φύλα νὰ γράψωμε ἐκτενέως.

ΠΑΝΟΥ ΚΑΡΑΒΙΑ.—'Η Νύχτα μετὰ τὸ ὕπνωμα φῶτα.

"Ἐνα ἀπὸ τὰ καλὺτερα λογοτεχνικὰ βιβλία, ποὺ βγήκαν τώρα τελευταῖα, εἶναι ἡ «Νύχτα μετὰ τὸ πλὺχρωμα φῶτα», μιὰ σειρὰ ἀπὸ ἑξὶ διηγήματα. 'Ο συγγραφέας, Πάνος Καραβίας τὸνομα τοῦ, κοσμογυρισμένος, "Εξῆς τὴν τρολλὴ ζωὴ τοῦ Παρισιοῦ κι' ἀνακατώθηκε μ' ὅλους τοὺς τύπους τῶν διανοητικῶν ντάνσιγκ, τοὺς ὁποίους βάζει καὶ κινεῖται μέσα στὰ διηγήματά του.

"Ὅστενδὲς χῆρος δὲ μᾶς ἀφίνει νὰ ἐκταθούμε πολὺ. Μετὰ βραχυλογία ὅμως λέμε τὰ ἑξῆς: "Εκείνος ποὺ θὰ διαβάσῃ αὐτὸ τὸ βιβλίο—καὶ πρέπει ὅλοι νὰ τὸ διαβάσουν—ἐκτὸς τοῦ ὅτι θὰ γοητευθῇ ἀπὸ τ' ὠραῖο ὕψος, τὸ μοντέρνο ὕψος μετὰ τὲς μικρὰς καὶ ὑποβλητικὰς του φράσεις θὰ γοητευθῇ καὶ πολὺ μετὰ τὸ νὰ ἀναγνωρίσῃ τοὺς τύπους τοῦ βιβλίου σὰ φίλους καὶ σὰν δικούς του. Γιατὶ, ὅπως ἔγραφε πρὸς ὁρτὰ αἰσθητικὸς κριτικὸς σ' ἀθηναϊκὴ ἐπιθεώρησι: «ἑξὶ ψυχρὰς περνοῦν ἀπὸ μπροστὰ μας, τὸ ἴδιον λυπημένους σὰν κι' ἐμᾶς, ἀλλὰ μετὰ μᾶσκες διαφωτιστικὰς, μετὰ ξενικὰ κι' ἀλλόκοτα, ὀνόματα μὲς' ἐντὶ τῶν δυνάμεων μεγαλυπύλων, μετὰ τὸ ὅτι θρῶ, τὸν κάλασμο τῆς σύγχρονης ζωῆς, στὸ μακρὸν νὺ τὸ φρόντο ἄλλων τόπων ποὺ γιὰ μᾶς εἶναι τόσο γνῶριμοι—χάρης στήν «ἡθικὴν» ἐμφανιστὴ τους τὴ βαθύτητα «κοινωνικὴν» ὑπόστασίν τους—μεσ' ἐντὶ μικρὸ στενὸ ποὺ κατοικοῦμε...»

"Αἰσθητικὰ καταφθάνουν αἱ ἐπιστολαὶ εἰς τὰ γραφεῖα μας. "Αλλοὶ μᾶς συγκαίρονται διὰ τὸ δῶμα τοῦ μακαρίτου Πελλερῆν. "Αλλοὶ γιὰ τὰ τετράστιχα. "Αλλοὶ γιὰ τὸ χρονογράφημα. "Αφῆνομεν ἔξω τὰς ἐπιστημονικὰς μελέτας, ποὺ εἶναι ἀπὸ πάσης ἀπόψεως ὠραῖαι. Μετὰ μίαν λέξιν, τὸ περιοδικὸν μας θέλουν νὰ εἰποῦν, ὅτι ἦταν ὠραῖο.

Μία ἐξ αὐτῶν εἶνε καὶ ἡ τοῦ Γεν. "Επιθεωρητοῦ τῆς "Εκπαιδεύσεως κ. Ι. Β. Καραβίου, τὴν ὁποίαν καὶ παραθέτομεν;

Κύριοι,

"Ελαβὰ τὸ πρῶτον τεῦχος τῆς «"Ελλοπίας» σας καὶ ὡς συγκαίρως ὁλόδερχα γιὰ τὸ πρῶτον σταθερὸ βῆμα, ποὺ ἐκμάχτε μετὰ τὴ νεατικὴ σας ὁρμή πρὸς κῆποιον φιλολογικὴν καὶ πνευματικὴν ἀνθῆσιν, βῆμα, ποὺ ἔπρεπε νὰ τὸ εἶχαν κάμει ἄλλοι διανοούμενοι τοῦ τόπου σας πρῶτον ἂν ὡς. Γι' αὐτὸ ἡ τιμὴ καὶ ὁ ἐπαίνος, ποὺ ὡς ἀξίζει, εἶναι ἀκόμα μεγαλύτερος.

Εὐχομαι τὸ περιοδικὸν σας νὰ εὐδοκίμησῃ καὶ νὰ προκόψῃ γιὰ τὸ καλὸν καὶ γιὰ τὴν πνευματικὴν προαγωγὴν τῆς ἀγαπητῆς "Ἡπείρου.

Με τιμὴν

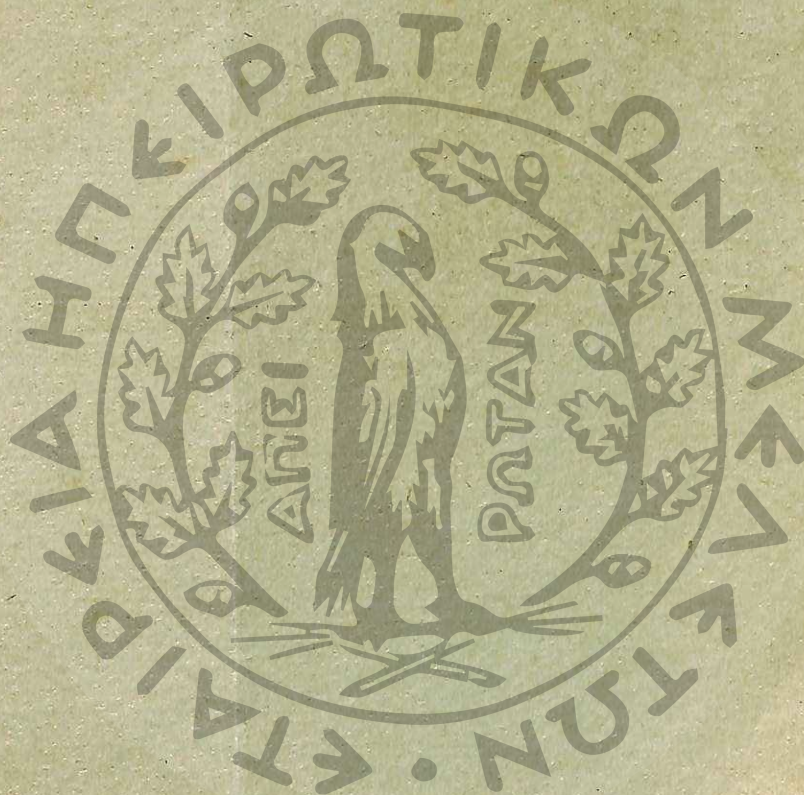
Ι. Β. ΚΑΤΣΟΥΡΟΣ

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΜΑΣ

Κον Β. Φωτιάδην "Αθήνας.—"Ελάβομεν ἀπὸ τοῦ πρώτου ἤδη φύλλου τὴν ὠραίαν σας σελίδα. "Ελλείπει χώρου θὰ δημοσιεύσῃ ἐντὶ ἐρχόμενον.—

Κον. Ρ. Ι. Σ. "Ενταῦθα.—Φαίνεται, πὼς τὸ χρονογράφημα δὲν τὸ γράφετε μετὰ ἀντιληπτὴν τέχνης λεπτοῦς, καὶ κομψῆς. ἀντίθετα μετὰ τὸ τραγούδι, ποὺ ἂν ἔχη ἀδυναμία ἐντὶ τῆς ῥίμας, ἐντοῦτοις, φαίνεται, πὼς εἶναι γραμμένο μ' ἀσκετὴ διάθεσιν. Δουλέψτε τὸ στοιχὸν καὶ θὰ ἴδῃτε, πὼς θὰ γράψετε ὠραῖα πράγματα. "Ὅσο γιὰ τὸ περὶ, ὅπως θὰ εἴπομε καὶ παραπάνω, εἶναι ἀτεχνον.

Χρ. Τσ. "Ενταῦθα.—Πῆραμε τὸ διηγημᾶ σας. Πολὺ κοινὸν, σχεδὸν τίποτε. Μᾶς θυμίζετε κάποιον παλαιὸν διηγηματογράφον μετὰ τὸ κοινότητά σας ἢ κ' αὐτὸ χάριν τῆς λαογραφίας καθὼς ὁ παλαιὸς διηγηματογράφος; Διαβάστε πολὺ διηγήματα.

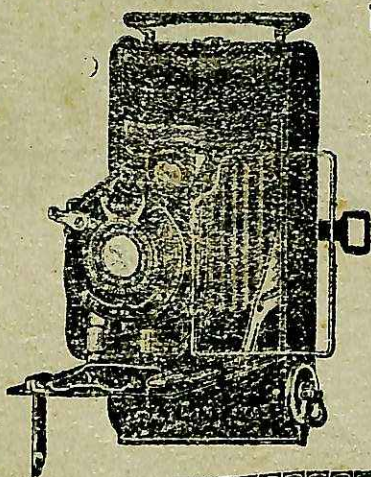

**ΦΩΤΟΓΡΑΦΕΙΟΝ "Η ΑΣΤΡΑΠΗ",
ΓΕΩΡ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ**

Ἐκτελοῦμεν ἀπ᾽ αἰσας τὰς φωτογραφικὰς ἐργασίας τῆς ἐπιμελείας. Μεγεθύνσεις, ὅλους τοὺς χρωματισμοὺς καὶ μεγέθη. Ἐξυπηρετοῦμεν πρῶτως τοὺς ἐρασιτέχνους.

ΤΜΗΜΑ ΠΡΑΛΗΣΕΩΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΕΙΔΩΝ

Διαθέτομεν τὰς καλλιτέ-
ρας φωτογρ. μηχανὰς
τοῦ Γερμανικοῦ οἴκου
"ORION", καὶ τ' ἀσυ-
ναγώνιστα εἰς τε τὴν ποι-
ότητα καὶ τιμὴν φίλμυ
χάουφ.

Τιμὰὶ ἀσυναγώιστοι

